

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-szorosított sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitási sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, október 7.

Mai számunk főbb közleményei:

Teljes bizonytalanság.
Simkó futása a Házból.
Képteljes budapesti bankigazgató.
Tébolydába zárt urinő.
Az aradi gyászünnepek,
Indiszkret történetek.
Két vonat.
A leolvadt lengyelek.
Mi történjen a vesztőhelyen?
Tarkaságok.

Amire Bécsben várnak.

Bécs, október 6.

(Politikai tudósítónktól.) Mind jobban kritikussá válik a király és a függetlenségi párt között való ellentét. Mind a két fél a kezében tartja a fegyvert, hogy azzal üssön: a többség azt, hogy az együtt tartott parlamentben a bankbizottság jelentését tárgyalassa, a király pedig, hogy inparlamentáris kormányt nevezzen ki s azzal a Házzal elnapoltassa. Egyelőre egyik se biztos. A parlament együtt van, de csak időtöltésből. Politikával nem foglalkozik. A király pedig még nem zárta el magát a függetlenségi kabinet lehetősége elől.

A függetlenségi kabinetre nézve conditio sine qua non-nak állítottak volna föl (így hangzanak a hírek) hatvanhetes politikusoknak a közreműködése, vagyis a király bizalmi embereinek a kabinetben való helyfoglalása. Csak hogy ehhez szükséges lett volna a teljes biztosíték arra,

hogy a függetlenségi párt mint többségi párt az ilyen megalakulást a király által adott programmal és a föladataival föltétlenül támogassa. Igen, de a függetlenségi párt oldalról nyílt színen jelentették be a képviselőházban a tiltakozást az ilyen alakulás ellen és azóta is a pártkörökben napról-napra hallhatók a fogadkozások, hogy a függetlenségi párt semmiféle „idegent” nem tűr.

Bécsben azonban erősen hangoztatják, hogy a tiltakozás olyan oldalról jön, ahol annak idején Lukács Lászlót elvállalták volna; ezt eggyel több oknak tekintik a megbízhatatlanság dokumentálására. Továbbá a folyton ismétlődő gyűlölködő kifakadások ama hatvanhetes politikusok ellen, akikkel a koalícióban a függetlenségi párt együtt működött, igen alkalmas argumentumok Bécsben annak konstatálására, hogy a függetlenségi párttal való megoldás a jövőre nem szereshet békét, ellenben minél előbb kellemetlen következményű lesz a dinasztia nézve.

Már eddig is hallatszott az osztrák politikai berkekből, hogy Kossuth Ferenc kihallgatása nem fog kormányalakítási megbízatással végződni. Ellenben várják, hogy akik a függetlenségi pártbeliek közül állandóan hangoztatták a követeléseket, azok vajjon megvalósítják-e szándékukat, amikor tette kerülhet a sor? Várták, hogy vajjon mi történik a képviselő-

ház keddi ülésén? Belemennek-e lényeges kérdések tárgyalásába? Az a kérdés, hogy elhatározzák-e például a bankügynek, vagyis a bankbizottsági jelentésnek a tárgyalását?

Ez nem történt meg, s egyelőre nem is fog. Ha a bankkérdést tárgyalásra tűznék, akkor, így hírlík, nyomban kinevezne a király egy kormányt, mindenekelőtt azzal a megbízatással, hogy a parlamentet elnapolva királyi kéziratot ellenjegyezze és kihirdesse. Es talán a bécsieknek legkevésbé az a terv tetszik, hogy az uralkodó a koalíciótól a hátralévő föladatait teljesítését, mint koalíciótól kívánja, azonban valamennyire megnyugodnak benne, mert azt hiszik, hogy a függetlenségi párt egy része ennek a kíváncságnak a teljesítését lehetetlenné fogja tenni. Ami a parlamentáris kérdését illeti, abban az uralkodó föl fogása körülbelül ismeretes. Az uralkodó úgy véli, hogy a parlamentáris értelmé szerint a lemondó kormánynak előterjesztést kell tennie olyan utód kinevezéséről, aki a parlamentáris követelményei szerint gondoskodhassék az ügyekről. De ha a javaslatba hozott jelölttel nem sikerül megállapodni, akkor — egyéb fog történni, minek egyre jobban közeleg a lehetősége. Kétségtelenül nincs célzatosság nélkül a bécsi sajtónak az az egyöntetű állásfoglalása, amely azt hangoztatja, hogy a függetlenségi párttal lehetet-

A lengyel légió Aradon 1848—49-ben.

*

Vannak talán még Aradon, akik visszaemlékeznek a lengyel légióra Aradon 1848—49-ben néhány hónapra terjedő dicsőre és dicsőségesen viselt dolgaira, a melynek emléke kitorúlhatetlen Arad város szabadságharc történelmében.

1848. november hó második felében érkezett a lengyel légió Aradra, délután ugy négy óra tájban, kocsikon, szakadó esőben, a Pécskai-úton, a Kossuth-utcán vonultak fel, nyomukban egy üteg nehéz ostrom-ágyúkkal és négy bombaüsttel, melyeket a mostani honvéd gyalogsági laktanya — akkor katonai kórház — udvarán helyeztek el. A légió legénysége tovább vonult a Kossuth-utca végére s a mostani gyógyszerár előtt leszálltak a kocsikról; sorakoztak és a szakadó eső dacára kibontották diszes új zászlójukat, azután elvégezvén a katonai tisztelgést, szétszórtak a Templom- és a szomszédos utcákban kijelölt szállásaikra, nem törődve azzal, hogy éjjeli nyugalmaikat a közelben lévő várból gyakori ágyuzással megzavarhatják.

Másnap már korán reggel újra sorakoztak nemzeti öltönyükben és fáradhatatlan kitartással megkezdtek katonai gyakorlatukat, amit a napi szolgálat kivételével az ötmető előtti térségen, parancsnokuk: Visocky és tisztjeik felügyelete alatt folytattak.

Hiába! ők is csak újoncok voltak; de gyakorlott és élemedett tisztjeik felügyelete alatt gyorsan és sikeresen ment a kiképzés, mert az egész lengyel légió csupa finom és művelt ifjából állt, akik új fegyvereikkel és diszes nemzeti egyenruhájukban az egész városban feltűnést keltettek; sőt gyakorlataikban ők is utánzótták a mi újonc honvédeinket. Náluk is az volt a jelszó: „Szuronyt szegezz és előre!” — habár öreg tisztjeik a rohamban annyira hátramaradtak, hogy néha vezényszavaikkal sem érték utól a gyorsan rohanó légiót.

Ekkor még Aradon Máriássy János volt az itt összpontosított honvédsereg főparancsnoka, aki a lengyel légió megérkezéssel, ennek parancsnoka, Visockyval egyetértve tervezte 1848. december első napjaiban a várnak éjjeli megrohanását, ami balul ütött ki, mert félreértés következtében a várórség felriasztván, a támadást megghiúsította s különösen a lengyel légióból sokaknak, ezek között tiszteknek is vesztét okozta, ami a városi lakosságban is nagy szomorúságot keltett a kora reggeli órákban összehordott sebesültek szemléleténél.

Habár a lengyel légió megérkezése pezs-gőbb életet hozott az aradi honvédehelyőrségbe, mindazonáltal még sok pótolni való volt hátra, ami a vár ostromát sikeresebbé tehetné volna. A nehéz ostromágyuk a Marospart ama részén helyeztettek el, ahol most a „Neptun“-fürdő szokott horgonyozni. Feljebb, ahol most a törvényszéki palota áll, egy kis fűzfás erdő volt, melyben a bomba-üstöket helyezték el, homok-

zsákokkal körülbástyázva oly ügyesen, hogy a tüzérek minden veszélytől menten és kényelmesen helyezkedhettek el. A tüzérekéről szólva, meg kell említenünk, hogy azokat az egyes csapatokból szedték össze s itt képezték ki a mostani Nagy Sándor-utcának az elején szakemberek felügyelete alatt. Ezek között a lengyel tisztök és altisztek nagy szerepet vittek úgy, hogy rövid idő alatt az ágyuk mellé állított ködmönös, szűrös és gatyás legények mint gyakorlott tüzérek vehették át az ütegeknél a szolgálatot és annak dicsőre és meg is feleltek.

Ezután nem sokára bekövetkezett a december 13-án Ujarad alatt vívott csata, melyet a Temesvárról Leiningen vezérlete alatt küldött osztrák felmentő sereggel kellett a mi honvédeknek megvívniuk. A csata szerencsétlenül végződött és a magyar seregnek a nagyverő alatt vert fahídon át kellett Aradra menekülnie. A visszavonulást hősi elszántsággal és halált megvető bátorsággal a lengyel légió fedezte, úgy a gyalogság, mint az időközben szervezett kis csapat dísás-lovasságuk is. Ez utóbbiak különösen az ágyuk mentésénél fejtettek ki nagy buzgalmat, dacára, hogy majd mindnyájan tátongó sebekből vérzettek. Rendes ágyuslovak hiányában, apró paraszt lovakkal kellett a felázott talajon az ágyukat vontatni s biztonságba helyezni, ami végre sikerült is a Kossuth-utca hosszában kisajátított térségen, ahol reggelig szakadó esőben táboroztak, hogy szükség esetén újabb ellentállásra készen legyenek.

len a megoldást megtalálni. Mindenesetre a többség okosságától, ügyességétől függ, hogy a feszült helyzet ne rontsa el, s maga ne segítse elő azt, a mire Bécsben, úgy látszik, nagyon várnak: az osztrák módszert, parlamenten kívül való kormányzást.

Teljes bizonytalanság.

Távirati tudósítás.

Arad, október 6.

A politikai helyzetben ma újabb mozzanat nem igen konstatalható. Bécsi újságok szerint a korona nem fogja bevárni a Ház kilenc napos terminusát, hanem még előbb egy *parlamenten kívüli kormányt* fog kinevezni, mely a Házat királyi kézirat-tal el fogja napolni. Ezt a hírt később megcáfolták. Egyelőre biztosat senki se tud. Maga a miniszterelnök se, aki a saját kijelentése szerint még nem tudja, mikor hívják audienciára.

A valószínűség az, hogy *Wekerle pénteken járul a király elé*, hogy átvegye a felség újabb elhatározásait. A hét végére mindenesetre valamelyes fordulat várható.

Mai tudósításunk itt következik:

Kossuth újabb kihallgatása?

A Budapesten levő függetlenségi képviselők erősen bizakodnak abban, hogy Kossuth Ferenc mihamarabb újból öfelsége elé járul és a válság nem fog sokáig elhúzódni, mert minden politikai kérdés függőben van. Az illetékes bécsi köröknek fontos érdeke, hogy Magyarországon minél előbb ki legyen nevezve az új kormány. Beszélnek arról, hogy a király a hét végén, vagy a jövő hét elején több politikust fog meghallgatni. Wekerle esztendőnkön utazik Bécsbe és audiencián fog megjelenni a király előtt. A felség ezen a kihallgatáson fogja a miniszterelnökkel közölni további elhatározásait.

Erre ugyan nem volt szükség, mert a már nélkülözést szenvedett várórság a Temesvárról hozott élelmiszerek és különféle italok fogyasztásában és — Arad bombázásában gyönyörködött.

1848. december végével Windischgrätz herceg fenyegető előnyomulása az ország szívébe, arra indította a honvédelmi bizottmányt, hogy egyes harcterek feladásával a Tiszához visszavonult magyar főereget annyira harc képtessé tegye, hogy az osztrák sereg ellen támadólag fellépessen. E célból Vécsey gróf a Bácskából, Damjanich pedig a Bánságból megkezdtek a felvonulást a Tiszához. Damjanich Aradra jött seregével. Itt azonban hirt vevén Bemnek csatavesztéseiről, sőt egész Erdélynek elvesztéséről, sietett ennek tetemes segítségét küldeni, melylyel Piskinél csakugyan meg is fordította a csata sorsát és Erdélyt újra visszahódította. Damjanich pedig saját seregéhez csatolta a Visocky alatt szolgált egész lengyel légiót, melylyel egyesülve, végig küzdötte az egész tavaszi hadjáratot és Szolnoktól Komáromig minden csatában hősiesséssel küzdöttek és csatáiról csatára szaporították a harc dicsősége babérait.

Mi aradiak azonban fájdalommal nélkülözünk a hős lengyel légiót, mely ha nálunk marad az 1849. február 8-iki harc alatt, az ellenség bizonyára nem tette volna be a lábát Aradra.

Dobay Sándor.

Egy politikus a készfizetésekről.

Egy előkelő politikus következőleg nyilatkozott a helyzetről egy hírlapíró előtt:

— A függetlenségi párt szembe került Wekerle programjával. Nem is volt feltehető, hogy a többség hozzájárul Wekerle javaslatához, amely két pont körül forog: a katonai kiegyezés és a készfizetések felvétele körül. Ezekért a nemzeti vívmányokért, amelyeket Wekerle követel és amelyek legkevésbé sem fontosak nem érdemes leszerelni. Ami a készfizetéseket illeti, ez már Lukács pénzügyministerségének idejében, a Széll-Körber kiegyezéskor is megvolt. Csak az a megoldás volna megfelelő, amely a parlamenti többség és a király bizalmát egyaránt magába foglalná. Más megoldás nincs.

Vélemények a helyzetről.

A bécsi Vaterland ezeket írja:

— Most már elkerülhetlen az új kormány kinevezése, melynek nem lehet más célja, mint a választói reform megalkotása és az állami ügyek vitele. Tehát csak választói reform minisztériumról van szó, amelynek nincs más feladata, mint a paktum utolsó pontjának végrehajtása. Ezt elsősorban parlamenti kormány-nal tervezik. A kormányt a koalícióból, 48-as és 67-esekből neveznék ki. Ha ez lehetetlen volna, akkor a király párton kívüli kormányt nevez ki. Ennek első dolga volna az országgyűlés feloszlata és új választások elrendelése. Az új parlamentnek pedig nem volna egyéb feladata, mint a választói reform megalkotása.

Batthyány gróf a válságról.

Egy hírlapíró előtt a bankbizottság elnöke a következőleg nyilatkozott a politikai válságról:

— Csak, természetesnek találom, hogy a válság elhúzódása fölött az egész országban ideges türelmetlenség mutatkozik. A kibontakozás főleg azért sürgős, mert a bank és a választói jog kérdésén felül az állambudget szükségessége is közel áll.

Elképzelhetetlen dolog, hogy az országot most felülről szorítsák az ex-lexbe. A dinasztia, a nagyhatalmi állás és a békés megegyezés érdekében a legüdvösebb lenne, hogy ha az illetéktelen tényezők a kibontakozás útjából félreállanak.

Ha a függetlenségi kormány, várakozásunk ellenére, megvalósítható nem lenne, nincs más megoldás, mint az új választások elrendelése. Ezt azonban gyorsan és azonnal kell fogadtatba venni, nehogy ismét ex-lexbe kerüljön az ország.

Választás esetére a függetlenségi párt kilátásai sohasem voltak olyan kedvezőek, mint a mostaniak. Az egész ország egységes táborba kerülne és a gazdasági közösség híveiből hirhordó sem maradna. Csak hogy a választások után Bécs részére a békés kibontakozás ára még sokat drágább lenne.

Angol író Kossuthnál. Budapestről jelentik: Knackbull Hudson angol író, aki jelenleg Budapesten tartózkodik, ma délelőtti látogatást tett Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszternél és hosszasan időzött nála.

Zavargások Assyriában. Konstantinápolyból táviratozzák: Jemenből érkezett távirat szerint Assyria környékén véres csaták voltak a török csapatok és az egyesült hordák között. A harc lefolyása még nem ismeretes, de azt beszélik, hogy mindkét részről néhány ezer ember esett el. Állítólag kétezerre tehető a halottak és sebesültek száma. Konstantinápolyból újabb csapatokat küldöttek ki a hordák megfékezésére. Tegnapelőtt három, tegnap pedig négy zászlóaljat indítottak utnak.

Képtolvaj budapesti bankigazgató.

Ellopott Rembrandt-arckép.

Távirati tudósítás.

Arad, október 6.

Augusztus 18-án, délután, nagyszabású lopást fedezett föl Lipcsében, az ottani Augusztusz-téren levő múzeum személyzete. Rembrandt-nak körülbelül 30.000 márká értékű arcképe, amely a múzeumban volt kiállítva, eltűnt a helyéről. Nyilvánvaló volt, hogy tolvajlás történt. Amikor a lopást észrevették, a múzeum igazgatósága nyomban bejelentette azt a lipcsei rendőrségnek.

A tettes még aznap meg is került és pedig sajátságos módon. Rövid idő múlva a lopás fölfedezése után egy ismeretlen ember jelent meg a múzeumban. Viselkedése olyan izgatott és feltűnő volt, hogy az örök figyelemmel kísérték.

Az idegen abba a terembe ment, ahol a Rembrandt-kép volt kiállítva, körülnézett és megnyugodva, hogy senki sincs a közelében, elővette a Rembrandt-képet és vissza akarta a helyére erősíteni. Ebben a percben rajtaütöttek a múzeum alkalmazottai, elvették tőle a képet és a tettest lefogva, átadták a rendőrségnek. Az idegent bekísérték a lipcsei főkapitányságra és nyomban vallatni kezdték. Csakhamar meglepő részleteket mondott el önmagáról és a képtolvajlásról.

Elmondotta, hogy Schweiger Jenőnek hívják, 33 éves, a budapesti Leszámitoló- és Pénzváltóbank safe-deposit osztályának igazgatója és tartalékos huszárfőhadnagy. Beismerte, hogy a Rembrandt-képet ő vitte el a helyéről, de maga sem tudja, mint történhetett meg vele ez a delog. Nem emlékszik, miként jutott arra a gondolatra, hogy a képet elemeli és nem lehet másképp, minthogy néhány percre elvesztette a józanságát. Bevallotta továbbá, hogy kis köröm-reszelőjével távolította el a képet a falhoz erősítő csavarokat és úgy vitte el a képet, de alig távozott a múzeumból, a közelben levő Mende-kutnál már tudatára jutott annak, hogy bűntényt követett el és visszaindult a képpel, hogy a helyére visszaakassza.

A lipcsei rendőrség akkor táviratilag tudakozódott Budapesten Schweiger után és meggyőződve arról, hogy csakugyan bankigazgató, 30.000 márká biztosíték ellenében ideiglenesen szabadlábra helyezte. Az eljárás azonban természetesen tovább tart Schweiger ellen. A lipcsei Landgericht ma tartott tárgyalást a sajátságos képtolvajlás ügyében. Schweiger a tárgyaláson megismételte a rendőrség előtt tett vallomását, hozzátéve, hogy akkor ő betegségből fölépülve, üdülő körúton volt Svédországban. Ostendében, meg Párisban járt. Megmaradt amaz állítása mellett, hogy beszámíthatatlan állapotban követte el a Rembrandt-kép ellopását.

A német bíróság a tárgyaláson Dölken dr. egyetemi magántanárt, a híres ideggyógyászt hallgatta ki szakértőül. Dölken szerint nincs kizárva, hogy a beteg és gyöngye idegzetű bankigazgató csakugyan beszámíthatatlan állapotban volt augusztus 18-án. A Landgericht végül elhatározta, hogy még egy szakértőt fog meghallgatni és ebből a célból a tárgyalást elnapolta.

Schweigert rokonsága Budapesten, a Schwarzer-féle gyógyintézetben helyezi el. A tragikus sorsú bankigazgató nem mindennapi esetről sokat beszélnek most a fővárosban és nagy érdeklődéssel várják pörének Lipcsében való új tárgyalását.

Az aradi gyászünnepélyek.

A lengyel küldöttség

Ma volt hatvan esztendeje annak, hogy egy kegyetlen osztrák hóhér Aradon kivégeztette a magyar szabadságért küzdő tizenhárom tábornokot. A nemzetnek ezt a legsiralmasabb gyásznapiját minden évben kegyelettel ünneplik meg szerte az országban. A leghazafiasabb emlékünnepet Aradon szokták tartani, mert messzi vidékekről idezarándokolnak áldozni a hazaszeretet oltárán. A mai ünnepség sokkalta nagyobb keretek között folyt le, mint az utóbbi években megtartott emlékünnepek. A mai ünnepélynek különös jelentőséget tulajdonított két körülmény: az, hogy hatvanadik évfordulója volt a gyászos emlékű hóhérlásnak és az, hogy a lengyel nép küldöttei idejöttek és velünk ünnepeltek.

A kegyeletes megemlékezés ünnepéről itt következik részletes tudósításunk:

Fogadtatás a pályaudvaron.

Reggel hat óra után robogott be a pályaudvarra a lengyel küldöttséget és a fővárosi vendégek nagy részét hozó vonat. Nagy közönség várta az érkezőket, élén Lócs Rezső gazdasági tanácsossal, Visy Ferenc főpénztárossal, Zubor Andor aljegyzővel és a rendezőség több tagjával. A törvényhatóságot Maresch Gyula, Domonkos Lajos, Hoffmann Antal és Kosztka Emil képviselték. Testületileg kivonultak a Kossuth-asztaltársaság, a Rákóczi-társaság és a Lövész-egylet. Mikor a lengyel küldöttség Getricz Sándor lemerbergi alpolgármester vezetése alatt kiszállt a vonatból, Lócs Rezső német nyelven a következő beszédet intézte hozzájuk:

— A polgármester képviselőjében üdvözlöm Önt Elnök ur és kíséretét Arad szabad királyi város nevében. Szomorú nap az, amelyre mi ma virradtunk. Ma van hatvan éve annak, hogy a legnemesebb szíveknek nemes vére kifolyt és szörnyű tett borsongatott meg mindenkit, aki magyarnak nevezte magát. Bár sok idő múlt el azóta, bár az emlék élénken él szívünkben, mégis ma ez a Golgota vigasztal bennünket, hogy a kiomlott vér megtermékenyítette a nemzet földjét és abból két gyönyörű fa nőtt ki: az alkotmány és a nemzeti szabadság fája. Ezekkel az érzelmekkel üdvözlöm Önt és a velünk testvér-nemzet képviselőit és kívánom, hogy kedves vendégeink jól érezzék magukat a város falai között. Legyenek közöttünk üdvözölve!

Getricz alpolgármester német beszédben a következőkkel válaszolt:

— Lemberg városa nevében köszönöm a szíves fogadtatást. Már régóta hő óhajunk, hogy annak a városnak földjére léphessünk, amelyet a vértanúk vére festett pirossá. Midőn köszönetet mondok Arad képviselőinek és közönségének a szíves fogadtatásért, biztosítom önöket arról, hogy a legkedvesebb benyomásokkal visszük haza szülővárosunkba. Éljen Arad város hazaszerető népe!

A vendégek — köztük a Turul-szövetség képviselői is — ezután bevonultak a pályaudvari étkezőbe, ahol megreggeliztek.

Gyászistentisztelet.

Reggel kilenc órára jelezték a gyászünnepély kezdetét, melynek bevezetésül a minori-

ták templomában rekviem volt az elhunyt mártírok lelkiüdvéért. A templom előtti téren zászlók alatt gyülekeztek az egyesületek, míg bent a város és vármegye, továbbá a küldöttségek és nagy közönség foglalta el a padsorokat. A templom főhajójában állott gyertyától övezve a katedrális, melyen ércoporsó nyugodott, rajta egy szabadságharc korabeli honvédtiszti csákó. A koporsó körül négy-négy agghonvéd állott diszörséget, gyászfátyollal bevont nemzeti zászlóval.

A baloldali padsorok előtt a lengyel küldöttség hölgy- és férfi tagjai foglaltak helyet, a jobboldalon az agghonvédek, a budapesti tudomány egyetem ifjúságának, a kuruc ifjúnak, a Turul-szövetségnek, az új nemzetőröknek küldöttei állottak fel.

Az első padsorban Szappanos István, Barabás Béla, Csizmazia Endre, Nagy György, Fábry Károly, Steiner Ferenc és Lázár Zóárd országgyűlési képviselők, Kludik Gyula, Szolnok város polgármestere ültek. Aradvármegye küldöttségét Dálnoki Nagy Lajos alispán vezette, Aradváros tanácsa Varjassy Lajos polgármesterrel az élén, a pénzügyigazgatóság Róka Lajos pénzügyigazgató, királyi tanácsos vezetésével jelent meg. Ott voltak továbbá az aradi középiskolák küldöttségei és számtalan egyesületnek igen sok tagja. Lakatos Ottó dr., a minorita rend főnöke mondotta a misét, míg az egyházi énekkar régi egyházi gyászdalokat adott elő.

Háromnegyed tíz órakor végződött a Hymnusz eléneklésével az istentisztelet.

Felvonulás a szoborhoz. — Gyülekezés.

Ekkor már az utcán Matusik Márton és Neudénbach Ödön tanárok, a szép ünnep rendezői jelt adtak a várakozó testületeknek a sorakozásra. Színes és tarka egészszé tömörült az a sok-sok kis csoportozat, mely a vértanúk szobrához vonult. A menet élére került a vagongyári zenekar és mögöttük sorakoztak a MÁV. dalegylet, egyetemi ifjak, a minoriták rendházának képviselői Lakatos Ottó rendfőnök vezetésével, majd a pénzügyigazgatóság, a mozdonyvezetők országos egyesületének aradi köre, a Barabás Béla asztaltársaság, a képviselőház küldöttei és az egyesületeknek beláthatatlan sora, zászlókkal és koszorúkkal tarkítva. Nagy közönség lepte el a járdákat, eleven kordonként tartva szabadon mindenütt az uttestet. A gyászlobogókkal diszitett házak ablakaiból is sokan nézték a felvonulást, mely pont tíz órakor fejeződött be. A Szabadság-téren a vértanúk szobra előtt állott a feketével bevont szószék, mely körül a rendőrség szabad helyet hasított ki a közönség által ellepett térségen. A szószékhez közel helyezték el az aradi és vidéki tanintézetek ifjúságát. A szobor talapzata körül a dalegyletek és az aradi szintársulat tagjai helyezkedtek el Szendrey Mihály igazgató vezetésével.

A gyönyörű napsugaras idő óriási közönséget vonzott az ünnepély színhelyére és a nyári toalettekben pompázó hölgyközönség színdus tömege elevenné, mozgalmassá tette a gyászfekete férfi tábor egyhangúságát is, melyből messzire kilátszott a lengyel küldöttség nemzeti viselete. A közönség rokonszenves tüntetéssel fogadta mindenütt a lemerbergieket, akik Getricz Sándor alpolgármester vezetésével egy csoportban helyezkedtek el. Különösen szíves ováció jutott a lengyel hölgyeknek, akik közül többen halványkék alapú, prémmel szegélyezett festői kosztümöt öltöttek föl. A férfiak diszruhája mind sötét posztóból készült,

melynek csak diszítésében használnak élénkebb színű selymet. A kucsmák drága prémjén végig siklott az aranyos meleg napsugár, mely a kardok gazdag arany és ezüst veretét valóságos vakítóvá tette. A lengyel férfiak valamenynyien típusai a szláv férfi szépségnek, mintha csak összeválogatták volna őket, hogy méltón reprezentálják nemzetüket a magyar testvérek előtt.

A lengyelek mellett sok éljen jutott ki Szappanos Istvánnak, a kecskeméti kilenvenkésztendő követének, aki már évek óta minden október hatodikán elzarándokol az aradi Golgotára.

A menetben felvonuló egyesületek elhelyezkedése után kezdetét vette az ünnep.

A szobornál.

A „Máv. Dalkör“ éneke kezdte meg az ünnepséget. Szablóczky János karnagy vezetésével „A magyarok imájá“-t énekeltek el lelkes áhitattal. Keszler Károly tanítóképző tanár ünnepi beszéde következett ezután. Megkapó emlékezés volt ez a beszéd az októberi gyásznapi, költői buzdítás a jövő munkájára és meleg üdvözlés a lengyel vendégekhez. A zajos hatást keltett beszéd főbb részét itt közöljük:

(Az ünnepi beszéd.)

Arad piacán ércbe öntve áll a legszebb nemzeti hőskötemény: a dicsőségnek és gyásznak nagy dolgokat regélő, nagy érzéseket sugalló szimboluma. Benne van ebben a csodaszép szoborban évszázadok magyar történelmének a lelke... Lengyel testvéreink is megérthetik, hogy egy szabadságszerető nép megfojtott eszményei öltöttek alakot e tüneményes remekműben, amelynek szellemesége a lelke legmélységesebb mélyéig hat a magyarnak. Neki az a sorsa, hogy megrázó tragikumnak a fenségéből merítsen fényt és melegséget a lelke!

A birodalmi német szinte kéjeleg a nemzeti egység világraszóló diadalának számtalan emlékében. Fővárosának emlékművei a dicsőség valóságos rapszódiait kiáltják önértékes, hangos szóval a világba. Óriási erkölcsi tökélet kovácsol modern hőskorának káprázatos művészi megörökítésével a nagy és büszke nép.

A keresztfa tövétől is az élet sodrába visz el tündésünk s abba a kritikus látószögbe állítja be a jelenségeket, amelyet merengésünk áhitatos ihlettsége sugall. Az aradi Golgotának, az aradi gyásznapi is megvan a maga földi salaktól megtisztult, az idealizmus tisztá légkörébe fölemelkedő szentséges ünnepi hangulata: amelynek látószögében elsimul a bosszu, de újraéled a haldokló bizalom. Amely a gondolatnak fényt, az érzésnek meleget, az akaratnak erőt kölcsönöz; amely termékenyít és megszentel és az élet vízával táplál.

A „harcakétség“ ma európai értelemben vett kulturmunkásságot jelent. Az „áldozatkétség“ az osztályvonalas lelküldözést. A Hungaria koszorúja a történelmi érzékkel bíró nemzet háláját és kegyeletét jelenti; hagyományos erőforrásainak erkölcsi alapját, amely az önk szívében, akik megszentelt érzéssel jöttek ma e hazafias oltár lépcsőjéhez: államfőntartó érdemre magasztosul!

Két oly nemzet szíve dobban ma össze egy közös forró vágyban, akik a történet multnak számos emlékében foghatnak testvéreket egymással. Az Anjouk, a Jagellók és Báthori István által teremtetett történelmi kapcsolatnak ezer vonatkozása, a törökverő Szobieszki Jánosnak s a vértanúk hős társainak: Dembinszkynek — a lengyel Xenophonnak — és Bemnek, a legendás „Bem apó“-nak történelmi alakjai: láthatatlan aranyzással fűzik egybe a lengyelt és a magyart.

A lengyel nemzet szenvedése megrázkélt a magyar költészetet. A lengyel nemzet tragikumát ezer meg ezer kényes hurját remegteti meg a hazáját és szabadságát évszázadok óta feltéve védő magyar nép szívének.

A mai fényes és ritka alkalomban ezért látom én a szabadságszeretőnek olyan nagyszabású és hatalmas manifesztációját, amelynek termékenyítő áldása, mint az aradi Golgota megváltó szelleme: száll, száll — az alföldi rónáról az ország széléig,

az égne minden tájékára s kicsinynek és nagy-
nak, fiatalnak és öregnek lángot gyújt szívében.

(Az énekek és a szavalt.)

A tanítóképző intézet növendékeinek éneke után Keszler Ede, az Aradi Nemzeti Színház tagja szavaltta el Pósa Lajosnak „Aradi vesztőhelyen” című költeményét. A gyönyörű költemény művészi előadását zugó éljenzéssel jutalmazta a közönség. A szavaltat hatása következtében a közönség Fábry Károly kezdeményezésére, programon kívül a Kossuth-nótára zendített rá és fenséges végső akkordjainak elhangzása után fejezték ki hódolatukat a tizenhárom vértanu halhatatlan emléke iránt a nemzet küldöttei.

(A képviselőház koszorúja.)

A koszorú letétele következett ezután. Csizmazia Endre tette le először a képviselőház koszorúját a következő beszéd kíséretében:

— Minden esztendőben, drága vértanuink halálának évfordulóján elzarándokolunk a szent sírokhöz, örök emléküket hirdető szobrukhoz, hogy arra rászórjuk a szív legnemesebb virágait és a hervadó ősz lombjait. De amint a borongó élet mostani haldoklása nem jelenti a végelmulást, az örö enyészetet, mert tudjuk, hogy a föld méhében pihenő erők egy új tavasz virulását rejtj magában, aként vértanuinknak dicső halála nem jelenti az eszmének, a legszentebb eszmének, a szabadságnak és a legnagyobb igazságnak: Magyarország függetlenségének bukását, de hirdeti fenn a feltámadást és annak majdan eljövendő diadalát. Eljövünk ide, hogy vértanuink példájából, életéből és halálából merítsünk erőt, rendületlen kitartást és bizalmat a jövő küzdelmeire, különösen ma, midőn újra megnehezült az idők járása felettünk; amidőn erős, elszánt férfiakra van szükség, akik nemzetünk alkotmányának, szabadságának és jogainak védelmében és kivívásában rendületlenül megállunk helyünkön. (Éljenzés.) Mert nem vész el az a nemzet, melynek történelmében nagy események emléke nagy férfiak neveihez fűződik. Kínó a földből az eszme és újra megtalálja híveit, akik azt majdan diadalra viszik.

Akiket száz csatában az ellenség is tiszteltet nézett, azokat az árulás nyomán előre kapott zsarnokság orgyilkos fegyvere némitott el. De kiontott vérük, haláluk és emlékü időkig beszél, hat és cselekszik és égbekiált, s hirdeti az eszmék igazságát és eljövendő diadalát. Az örökké élő magyar nemzet halandó nemzedéke nevében hódolunk a halhatatlanok emlékének, amidőn kegyelettel teszem le a magyar országgyűlés képviselőházának koszorúját.

(A lengbergi alpolgármester beszéde.)

A zajos éljenzés lecsillapulása után Getricz Sándor, lengbergi alpolgármester lépett a szószékre és magyar nyelven olvasta fel a következő beszédet:

— Tisztelt uraim, kedves magyar testvéreim és honfitársaim! Régi hő óhajításunk teljesül. Itt vagyunk a magyar alföld egyik legnagyobb és legszebb városában. Nem az a cél vezetett minket ide, hogy ezt a nagy és szép várost lássuk, hanem, hogy elzarándokoljunk arra a helyre, melyet a szabadságért küzdött vértanuk martirhalála szentelt meg. Küzdöttek mint oroszánok és félistenek; számos diadalmas csatában verték maguk előtt a szabadságtipró zsarnoki hadakat úgy, hogy a futó ellenség kétségbeesésben kénytelen volt a zsarnokot, minden szabadság született ellenségét, az északi kolosszust segítségül hívni, kinek ha-

dával szemben már nem volt képes az a maroknyi, hosszas harcokban kimerült és csupán a lengyel légió által segített nemzet megállani. De Európa bámulatára még az egyesült ellenség sem volt képes egy csatában megsemmisíteni a magyar sereget. Ez a sereg a daliás Woroniecky herceg dzsídásaival együtt mindvégig kitartott. Az erdélyi hadak élén pedig a tüneményes hadvezér, Bem József mint a legnagyobb hős mutatta meg a lengyel vitézséget. A sereg legnagyobb része elvérzett a muszka lovak patái alatt. Azok közül, akik élve kerültek az ellenség kezébe, tizenhárom vitéz itt, a magyar Golgotán halt martirhalált. Az utódok ezt a szép szobrot emelték emlékükre és ide zarándokoltunk mi is, hogy letegyünk koszorunkat. Reméljük, hogy vérükből fel fog sarjadni a valódi szabadság, egyenlőség és testvériség.

A zugó éljenzéssel fogadott beszéd után a közönség a lengyel himnuszt énekelte.

(Barabás beszéde.)

Barabás Béla dr. tette le ezután az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt koszorúját a következő magas szárnyalású beszéd kíséretében:

— Ne feledjük soha azt a szép jelenetet, mely imént itt lefolyt. Idegen nemzetek fiai eljöttek, hogy kegyeletérzésüknek, testvéri rokonszenvüknek adjanak kifejezést. Mintha isten küldte volna hozzánk, hogy most, hatvan évnek múltán mondják nekünk: magyarok nézetez ránk és okuljatok. Vigyázzunk, nekünk még van hazánk. Az egyenlenség okozta az ő gyászukat. Tartsunk össze, hogy nemzeti küzdelmünket dicsőséggel, eredménnyel tudjuk bevégezni. Koszorút hoztam én is: az országgyűlési függetlenségi párnak és vezérének, Kossuth Ferencnek koszorúját. Nemzetünknek most is folytatni kell a küzdelmet, melyet egykoron erőszakkal elfojtottak. Gyűlölet, felfuráng, ravaszság támadt ránk. Nemzetünknek ismét sikra kell szállani, hogy törvénybe iktatott jogait megvédje.

Mikor küzdelmünknek riadója ismét felhangzik, akkor e lánglelkű csapatnak vezére nevében eljöttünk e szobor elé, hogy működésünkhöz áldásukat kérjük, hogy a magyar nemzet függetlenségét életre kelthessük. E hitben e fogadalommal megyünk tovább. Isten áldása kísérje lépéseinket, hogy győzedelmeskedjék az eszme, melyért Vértanuink vére hullott.

A beszéd után dörgő éljenzés hangzott föl s a körülállók melegen üdvözölték Barabást.

(A többi koszorú.)

Nagy György dr. tette le ezután a balpárt koszorúját tüzes beszéd kapcsán. Beszédének legérdekesebb része ez:

— Vértanuink emlékezete nemcsak emlékezést, hanem megtorlást is követel. Meddig kell még hősi fegyvereinket összemérni a Habsburgok hóhér pallosával. Meddig kell tünni, hogy alkotmányunk fájából koronás ácsok bitót faragjanak. Sajnos, ma mindenki csak élni akar a hazáért, görcsösen kapaszkodik az idők óramutatójába, hogy ne következzen el a leszámolás ideje. Koszorunkat mint megemlékezést leteszem, de egyszersmint visszafizetésnek ígértét is. Becsületesen, emberségesen fogunk visszafizetni. Életet életért, bitóért bitót.

Kludik Gyula polgármester Szolnok város koszorúját, Wagner Károly pedig az Országos Kossuth szövetség és a Turul-szövetség koszorúját tették le lelkes szavak kíséretében. A szózat elnéklése után a közönség a vesztőhelyre vonult.

Atvonulás a vesztőhelyre.

Az ünnepély második része az aradi vesztőhelyen felállított emlékoszlop körül folyt le.

A vértanuk szobrától az érkezés sorrendjében vonult el a beláthatatlan hosszúságú emberáradat a vaggongyári zenekar hangjai mellett. Tizenegy órakor volt az indulás és körülbelül háromnegyed óra hosszat tartott, míg a képviselőház küldötte, Csizmazia Endre által vezetett menet az emlékmű elé ért, ahol elsőnek az agghonvédek hajtották meg zászlójukat. Mire az ünneplő közönség odaért, a környéket már óriási embertömeg lepte el, úgy hogy a rendőrségnek derekas munkát adott az oszlop előtti tér szabadon tartása.

(A képviselőház koszorúja.)

Csizmazia Endre a képviselőház koszorúját tette le először a következő beszéd kíséretében:

— Nincs a világnak egyetlen nemzele, mely több könnyt, verejtéket és vért hullatott volna hazája függetlenségeért és szabadságáért, mint a magyar nemzet. Ennek a helynek is, a melyen most állunk, minden porzeme meg van szentelve a legfényesebb, legdicsőbb szabadságharc hőseinek kiontott vérével. Ezért tekint ma az egész ország ide, ezért rebeg ma hálaimát a mindenhatóhoz a magyar nemzetnek minden tagja, ezért jelentünk meg mi is itt, hogy hálát adjunk a mindenhatónak, hogy nekünk adta Őket, akik fényes munkájukkal és dicső halálukkal örök példát mutatnak a magyar nemzet haladása utján. Ez a hely fogadalmi templom, aki itt megjelenik, az eljegyezte magát szent esküvel a szabadsághoz és megfogadta, hogy élete fogytáig kitartóan küzd ezért s ha kell, életét is feláldozza érte. Ezzel a fogadalommal teszem le ide a magyar képviselőház koszorúját.

(Szappanos István beszéde.)

A zugó éljenzés lecsillapulta után az Ősz Szappanos István országgyűlési képviselő tette le az országgyűlési és 48-as balpárt koszorúját.

— Megrendülve állok itt — mondta többek közt — mint aggastyán, aki 1848. március 15-én jelen lehetett ott, ahol a magyar nemzet a szabadság, egyenlőség és testvériség három szentségében állította fel a nemzeti zászlót. Sajnos, hogy azóta sem valósult meg az igazi szabadság és egyenlőség. Az a párt, melynek nevében én itt állok, épen azért vált ki az országos függetlenségi pártból, mert barcolni akar ezekért az eszmékért, melyektől eltántorodni nem szabad soha (Zajos éljenzés.)

(Lengyel beszéd.)

Stamirowsky Tádé, a lengbergi lengyel-magyar klub elnöke lengyel beszéd kíséretében tette le ezután a klub koszorúját. A lelkes beszédet Báránszky dr. budapesti törvényhatósági bizottsági tag tolmácsolta magyarul.

— Összekötő kapocs ez a hely — mondta többek közt — két nemzet közt, mely hőiesen küzdött szabadságáért. Örökké fog tartani a két nemzet barátsága és meg vagyunk győződve, hogyha a lengyeleken bármikor sérelem esnék, a magyarok mindig meg fogják találni az alkalmat és a helyet, ahol a lengyeleknek igazáért sikra szállhatnak.

(A többi koszorú.)

Az Egyetemi kör elnöke Kirner Vilmos tette le ezután a budapesti Tudományegyetem ifjuságának koszorúját, Boros Gábor az aradi főgimnázium koszorúját, Kornitzky a budapesti főiskolák ifjuságának koszorúját, Zombor István a székeskeresztúri tanítóképző koszorúját, Lánchy Simon az új nemzetőrök koszorúját. Koszorút tett még le több tanintézet, a Kossuth- és Turul-szövetség, a mozdonyvezetők országos szövetsége, stb.

Fél egy óra is elmúlt már, mikor a nagy közönség a Hymnus éneklése közben szétoszlott.

A diszebed.

Arad város a Fehér Kereszt szálló éttermében déli fél kettőkor fényes banketet rendezett a lengyel küldöttek tiszteletére. Amikor a lengyelek beléptek a terembe, a zenekar rázen-

dített a lengyemnuszra, a közönség pedig frenetikus taparral és éljenzéssel üdvözölte az illusztris vendégeket. A lengyelek elfoglalták helyeiket szükre fenntartott helyeken, mire a bank kezdetét vette. Az asztalfőn Getricz Sándor Lemberg város alpolgármestere és Varjassy János polgármester ültek, mellettük foglaltak Kludik, Szolnok város polgármestere, inszky Bertalan született roffi Borbély Károly, egy Lembergbe elszármazott magyar un. Stamirowski Tádé, a lengbergi magyar-lel klub elnöke, Barabás Béla, Csizmazia János, Nagy György, Szappanos István és Lázár Zoltán orsz. képviselők, Lőcs Rezső városi tanácsnok, Jakolczay Lajos kir. ügyész stb. A lengyelek amennyien lengyel diszruhát viseltek, de idegyik öltözéke szépen fel volt diszítve gyar nemzeti színű szalagokból készített csokkkal.

A jeketen megjelent lengyelek névsora a következő:

Getz Sándor, Stamirowski Tadeus, Wojciekiewicz Erik, Getricz Stanislaw, Sándorfy Béla, Chauer enrik, Kwiatkowska Wincentino, Romanski József, Jasinska Karolina, Grocholski Tadeus, Sander Zigmunt, Wincenty Oswald, Kamiensk Szófia, Franczykowszki Władysław, Lopusanski Alfonz, Chęcinski József, Fedunió Klement, Piller Kazimir, Gorski József, Kibler Stanisław.

Második fogás után felemelkedett helyéről Varjassy Lajos polgármester és a következő beszédet mondta:

- *Hölgyeim és Uraim!* Ez a látogatás, melyel a nemes lengyel nemzet kiküldöttet várunkat a történelmi nevezetességű napon megisztelték, nem egyszerű udvariassági tény, nem egyszerű viszonzása egy előbbi látogatásnak. Századokra visszamenőleg felismerhető rokonszenvek kifejezése ez, mely gyakran és különösen két legdicsebb szabadságharcunk alkalmával, a Rákócziak idején és 1848. és 1849-iki nagy napokon fényes tettekben nyilvánult meg. Mi is minden alkalmat felhasználunk, hogy a rokonszenvet szóval és tettel hirdessük; Deák Ferenc egyik legszebb beszédét a lengyelek érdekében mondotta a klasszikus költőnk, Vörösmarty Mihály egyik legszebb költeményét az európai nagyhatalmak zsákmányává lett lengyelekről írta. Szóval a magyar nemzet mindig testvéreinek tartotta Lengyelországot, testvéreinek az Anjouk dicsőségében, testvéreinek az elnyomatásban, martyromságban szenvedésekben. Annál örvedetesebb, hogy ez a testvéri érzés az idők folyamán nem hanyatlott és még ma is ugyanazzal a lelkesedéssel és igaz szeretettel tekintjük egymás törekvéseit, mely benső jó viszony mindkét nemzet történelmében aranyfonálként végighúzódik. Arad város közönsége nevében a legmelegebb köszönettel, igaz testvéri szeretettel üdvözlöm városunk kedves vendégeit s kívánom, hogy ez a személyes összejövetel, melyre egy történelmi gyásznap évfordulója alkalmat szolgáltatott, a köztünk fenálló tradicionális kapcsolatot és testvéri egyetértést még szorosabbá fűzze, még bensőbbé tegye. Éljenek a lengyelek, éljenek a mi kedves vendégeink!

A zenekar a lengyel himnuszt játszotta, amit a jelenlevő közönség állva hallgatott végig.

A beszédet ezután Baránszky Gyula fővárosi ügyvéd, a budapesti magyar-lengyel klub elnöke lengyel nyelven tolmácsolta, ami a vendégek körében nagy lelkesedést keltett.

Arad polgármesterének üdvözlő szavaira Getricz Sándor lengbergi alpolgármester válaszolt lengyel nyelven.

— A történelem tanulságait — ugymond — semmiféle politikai viszonyok nem tudják meghamisítani. Hiába iparkodtak most is a nemrég megtartott nemzetközi orvoskongresszus alkalmából a két testvérm nemzetet összeveszteni, nem sikerült; mert mi jól tudjuk, hogy az ott elhatározottakat csak közös ellen-

ségeinknek köszönhetjük. A magyar nemzetnek abban része nem volt.

Szeretem a magyar nemzetet. Atyám tanított meg erre, aki együtt küzdött önkkel 1848-ban a magyarok szabadságáért. (Viharos éljenzés és taps.) Nem beszélek itt, mint a lengyel nemzet képviselője, nem beszélek, mint a lengyel főváros törvényhatósági bizottságának tagja, hanem beszélek csupán mint a lengyel haza fia, aki azt tapasztalta, mióta betették lábunkat az ország földjére, hogy ez a nemzet még mindig változatlan szimpátiával viseltetik irántunk. Felhívom a figyelmüket egy sajátos körülményre. Egy idő óta az egész világban a német nemzetet állítják első helyre. És megtörtént mégis, hogy ez a hatalom nem tudott győzedelmeskedni Pozenben a lengyelek felett, ahol kisajátítási és egyéb törvényekkel össze akartak bennünket roppantani. Ehelyett a lengyelek anyagilag, szellemileg erősebbek lettek. Önöket sem roppanthatja össze a világon semmiféle hatalom és mindenkor bizhatnak a lengyel testvérekben. (Viharos éljenzés.) Azért a szíves fogadtatásért, amelyben itt és az egész uton részünk volt, nem mondunk egyebet, mint amit a magyar ember is szokott mondani: *isten fizesse meg*. Hálás köszönetemet fejezem ki Arad városának a remek fogadtatásért, a város közönségére írtam poharamat. (Eljenzés.)

A lengbergi alpolgármester beszéde után a zenekar a lengyel és a magyar himnuszt játszotta, amit a közönség állva hallgatott végig és együtt énekelt.

Barabás Béla Nagykőrös nevében üdvözlő a lengyeleket, majd bámulatosan szellemes köszöntőjében a lengyel hölgyekre emelte poharát, amit a lengyel nők nevében magyar nyelvű beszédben Jasinski Bertalan köszönt meg.

Beszéltek még: Csizmazia Endre, Nagy György, Szappanos István orsz. képviselők, Wolczewski H. lengbergi hírlapíró, Stamirowski Tádé és számosan.

A hangulat az ebéd egész ideje alatt emelkedett és vidám volt. A lengyel vendégek kitűnően érezték magukat és többször adtak kifejezést elragadtatásuknak a magyarok vendégszeretete felett. Az ebéd négy órakor ért véget.

Lengyelek a Kossuth-szobornál.

Délután öt órakor a lengyelek küldöttsége a Kossuth-szobor elé vonult, hogy azt megkoszorozza, Lemberg város színeit viselő koszorúval. Míg a csoport elhelyezkedett a szobor körül, addig Getricz alpolgármester vezetésével egy öt tagú küldöttség kereste fel Varjassy Lajos polgármestert hivatalában, hogy előtte a város vendégeinek őszinte köszönetét tolmácsolja és biztosítsa őt arról, hogy az egész nemzet hálája fogja dícsérni a vendéglátó magyar testvéreket, akik alkalmat nyújtottak arra, hogy a vértanúk által szentelt földre elzarándokolhassanak.

Ezután levonultak a polgármester társaságában a szoborhoz, hol Getricz alpolgármester lelkes szavak kíséretében helyezte el a koszorút és utána Szondy János tanár mondott hazafias beszédet a lengyel-magyar testvériség örökkévalóságát hangsúlyozva.

Itt írjuk meg, hogy a Kossuth-szoborra még a szegedi felső kereskedelmi iskola növendékei is helyeztek koszorút.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetés osztály — 151

Indíszkrét történetek.

— A politika kulisszatitkaiból. —

(Wekerle memóriája.) Egyik nagy fővárosi lap politikai rovatvezetője, aki hűségesen végigszolgált a Wekerle-kormányt, az utolsó napokban egy kis üzletet akart nyélbe ütni. Gondolta magában, neki is szabad egyszer és sürgősen elakart intézni a dolgot a miniszterekkel. Szeszről lévén szó, Wekerle reszortjába tartozott az ügy. Derék kartársunk elkészítette a kérvényt és két héten keresztül minden miniszteri audienciára fölvitte magával Bécsbe. Legutóbb Kossuthot kísérte az osztrák fővárosba s miután a miniszter egy hosszú interjúban az összes fölített kérdésekre készséggel válaszolt, az újságíró megkockáztatott egy pótkérdést a szesz kérvény érdekében.

— Ha megmúltóztatik engedni, kegyelmes ur — mondta Kossuthnak — egy privát ügyet is előterjesztenék.

— Miről van szó? — tudakolta a miniszter.

— Jelentéktelen dolog. Egy rokonomról van szó. Kegyeskedjék egy pár jó szót szólni Wekerle pénzügyminiszter urnak...

Kossuth megígérte, hogy Wekerle előtt szószólója lesz a kérelemnek. Harmadnap Wekerle előtt jelent meg az újságíró, hogy politikai információkat kérjen tőle. A miniszterelnök készséggel rendelkezésére állt. A beszélgetés végeztével az újságíró — itt is csak úgy mellékesen — rátért a szeszügyletre.

— Egy rokonom dolgáról van szó és kegyelmes ur jóindulatára szorulok.

— Igen, igen — válaszolt Wekerle — nagyon szívesen...

— Szólt már Ekszcenciának Kossuth Ferenc?

— Hogyne, — válaszolt Wekerle nyomban — szólt. A dolog rendben van. A kérvény el van intézve.

— Pardon! — felelt az újságíró. — Itt a kérvény nálam... Ma fogom beadni a pénzügyminiszteriumban.

(A püspök rokona.) Lányi Mór, az ismert bácskai képviselőt Palicson fölkereste egyik ismerőse és arra kérte, járjon közbe Sztéryni államtitkárnál, hogy a vejét neveztesse ki állami mérnöknek. Lányi elutasította a kérelmet azzal, hogy ő nem szokott miniszteri előszobákban ácsorogni, mire a protekciót kereső ur arra kérte, hogy legalább mutassa be az államtitkárnak. Ebben meg is egyeztek, de Lányi tréfásan figyelmeztette a barátját, hogy jó lesz, ha egy püspöktől is szerez ajánlólevelet, mert ez nagyban javítaná a kineveztetés sánszait. Az após csakugyan nyakába vette a püspöki rezidenciákat és végre egy másik protektor révén sikerült ajánló levelet szereznie egy másik Lányitól, aki József, és tinini püspök.

— Lányi Mór megjelent Sztéryninél a mérnök pályázati kérvényével és a püspök ajánlólevelével. És előbb átadta a kérvényt.

— Igéretet nem tehetek — mondta Sztéryni. — Tudod, édes barátom, hogy ez nehéz dolog. Az állások be vannak töltve. De add csak ide a kérvényt, majd előjegyzem.

— Egy ajánló levele is van a fiatal embernek — szólt most Lányi Mór. — Tessék.

Sztéryni átvette az ajánló sorokat és meglepődve szólt:

— Nem értem, hogy kerül sz hozzá? Lányi József, tinini püspök... Talán rokonod?

— Igen, válaszolt Lányi Mór.

— Gratulálok, barátom, az ügy el van intézve.

Lányi Józsefről mindenki tudja, hogy a trónörökös bizalmasa, akinek ilyen apró szíveségeket nem szokás megtagadni. Sztéryni az audiencia végén külön is meggratulálta a mérnök ur apó-

sát, hogy ilyen szerencsésen összepárosította a Lányikat.

(Egy kinevezés győtreime.) Négy éves történet, de még ma is aktuális. Mikor ez a mostani parlament összeült, Szappanos bácsira, az akkor kilencvenesztendő korú nőkre az a feladat várt, hogy a képviselőket a király elé vezesse. Nehezen ment a dolog, mert az őz kuruc eleintén hallani sem akart arról a szereplésről. Wekerle megfogta a parlament folyosóján és óraszámra kapacitálta az öregot.

— Ne okoskodjál már Pista bátyám — mondotta neki — ne csinálj zavart! . . . Hogy is hívják a vődet? . . . Igaz, Tomori Jenő, emlékszem már rá, kineveztem a sajtóirodába. Holnap már el is foglalhatja az állást.

Éppen arra jött Abrányi Kornél, a sajtófőnök. Megszólította Wekerle:

— Kérlek, Kornél, Tomorit kineveztem a sajtóirodába. Állítsd majd munkába.

— Abrányi meghajolt, tudomásul vette az intézkedést és eltávozott. Két perc múlva jött Tomori.

— Gyere csak Jenő — szolt most Szappanos — bemutatlak a kegyelmes urnak. Ép most közölte velem, hogy kinevezett a sajtóirodába. Holnap már be is vonulhatsz.

Elmult a holnap, a holnapután is, hetek is multak, sőt hónapok és esztendő és Tomori Jenő még nincs kinevezve a sajtóirodába. De Wekerle, ha Szappanossal összetalálkozik, el nem mulasztja megnyugtani:

— Pista bátyám, az a Tomori dolga elintéződik. Rendbehozom. Most már nem későhet soká . . .

TÖRVÉNYKEZÉS.

Jäger Marit elítélték.

Távirati tudósítás.

Arad, október 6.

Tegnap délelőtt a kuruzslásaiért elítélték Jäger Marit. A hódmezővásárhelyi járásbíróhoz elé hajnalban vitték át a szegedi Csillagbörtönből Jäger Marit. Egy börtönőr kísérte a rövid mankós, elerőtlenedett és öreg asszonyt. Nagynehezen beszállították Jäger Marit a vásárhelyi járásbíróház épületébe.

Nagy Ernő járásbíró elé került a már nagyon is sokszor vádolt asszony. Két rendbeli kuruzslással vádolták, mert Felletár Emil országos vegyész véleménye szerint a lefoglalt üvegekben nem volt mérge, így Jäger Mari újabb áldozatait nem a mérge, hanem a betegség ölte meg. Két rendbeli kuruzslást azonban rábizonyítottak Jäger Marira.

A vádlott méregkeverő beismerte a kuruzslásokat. Nem tagadott. Arra a kérdésre, hogy miért kuruzsolt, holott tudta, hogy a föltételes szabadságát elveszti és tudta, hogy megfigyelik, Jäger Mari ezt felelte:

— Hogy hát mért kuruzsoltam, mikor nem is kuruzsoltam, hanem gyógyítottam? Hát azért, mert valamiből csak köllött élni.

A járásbíró bűnösnek mondta ki Jäger Marit a két rendbeli kuruzslásért és tíz napi fogházra, illetve kétszáz korona pénzbüntetésre ítélte. Jäger Mari megnyugodott az ítéletben és a jogerőssé vált ítéletet fölterjesztik az igazságügyi minisztériumba. Az eldönti aztán, hogy visszaviszik-e Jäger Marit a márianesztai fegyházba?

§ A vízvezetési zárgondnoki díjak. Néhány hónappal ezelőtt Szathmáry Károly, a vízvezetési művek zárgondnoka benyújtotta a törvényszékhez 38075 kor. 50 fillérről szóló zárgondnoki költségjegyzékét. Mandl Vilmos dr.

ügyvéd a vízművek képviseletében arra kérte a bíróságot, utasítsa a zárgondnokot, hogy újabb költségjegyzékterjesszen be, mert az, amelyet bemutatott, nincsen folyó számmal ellátva és így nem lehet rá észrevételeket beadni. A törvényszék elutasította a kérelmet, ami ellen Mandl dr. felfolyamodást adott be. Ma érkezett le a nagyváradai tábla döntése, mely helybenhagyja a törvényszék végzését azzal a változtatással, hogy az észrevételekre 30 nap helyett hatvan napi időt enged.

§ Sikasztó postaszolga. Berletye Pál postaszolga Száif Zoltánné borossebesi postamesternek szolgálatában állott. Ebben a minőségben azzal is meg volt bízva, hogy a felektől pénzeket szedhet fel. A szolga 39 esetben el-sikkasztott 10—60 koronás összegeket, amelyeket a felektől továbbítás végett vett fel. Az aradi törvényszék ma sikkasztás miatt vont a felelősségre Berletye Pált, akit hat havi fogházbüntetésre ítelt. Az ítélet jogerős.

Simkó futása a Házból.

Megtréfált tanár.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, október 6.

Simkónak, a haza gyöngyének, reményének és büszkeségének nagy napja volt tegnap. A jeles volt honatya annak idején, mikor középiskolai tanárrá nevezte ki Apponyi, elfelejtett lemondani a mandátumáról. Sokan meg is gyanúsították az észnek ezt a két lábon járó szobrát, hogy b. neje van e dologban. Azért nem mond le, részint ő, részint b. neje, mert még föl akarják venni a Ház pénztáránál november elsején esedékes fizetésüket és lakbérüket.

Justh Gyula elnök a szabályok rendelkezése szerint akkor áttette Simkó ügyét az összeférhetetlenségi bizottsághoz. Akkor aztán megijedt ősimakósága és hirtelen mégis lemondott. Ám ezzel nem fejeződött be a bonyolódott ügy. Az összeférhetetlenségi bizottság tegnapi ülésének napirendjére volt kitűzve összeférhetetlenségi esete, amely természetesen megszűnt a képviselőségről való lemondásával.

De mit tudja ezt egy Simkó, aki három éven át oszlopa volt a politikának? Egy Simkónak sejtelve sincs ilyesmiről és ez az oka, hogy a tanár ur már kurán reggel ott drukolt a képviselőház egyik eldugott folyosóján. Reszketve várta, hogy mit határoz az összeférhetetlenségi bizottság, mert azzal ijesztgették, hogy büntetésből megfosztják majd a tanári állásától.

A bizottság persze nem tárgyalta Simkó ügyét, hanem mivel Simkó már nem tagja a Háznak, egyszerűen napirendre tért fölőtte. Simkó erről mit sem tudott és mikor sikerült neki elfognia Zboray Miklóst, a bizottság egyik tagját, rezgő térdekkel sietett eléje és izgatottan kérdezte tőle, hogy mi történt. A tréfákat szerető Zboray szomorúan válaszolt:

— Szegény barátom, mindennek vége! Elvesztetted az állásodat.

Nohát, ez kellett Simkónak. Halálsápadt lett, verejték csurgott le a homlokán és még mielőtt Zboray megmondhatta volna neki a valószínűséget, elrohant. Egyfogatu kocsiába ült és vágatott Apponyit keresni. Végigszárguldozott egész Budapesten és habzó szájjal telekiabálta a fővárost, hogy majd megkérdezi a minisztériót: eljárás-e az, hogy elűzték a képviselőségtől és most a tanári kenyeret is kiragadják a szájából.

Legutoljára Simkó ott kereste Apponyit, ahol először kellett volna keresnie: a kultusz-

minisztériumban. A miniszterem volt ott, ellenben akadtak, akik megnyugtatták a földült tanár urat, hogy nem lehet megfosztani a tanárságtól. Simkó megkönnyebbülten távozott, de hír szerint, még most is hűgletében fekszik a nagy ijedség miatt.

IRODALOM ÉS MŰVSZET.

A színház műsora

Csütörtök: Hajduk hadnagya operett. (C. bérlet.)

Péntek: Ember tragédiája (A bérlet.)

Szombat: Ember tragédiája. (B bérlet.)

* Diszeloadás a színházban. Örvedetes idők járnak a színházi diszeloadásokra. Az eddigi „gyakorlattól” eltérőleg sikerült diszeloadásokat produkál a színház, sikerültek művészi és anyagi tekintetben. Azelőtt hat-harminc álmós néző asszisztált a diszeloadásokhoz, ma az utolsó helyig zsufolt nézőtér elűt került színre Czobor operettje, a Hajduk hadnagya. Az előadást megelőzőleg Csányi únnpi nyitányát játszotta nagy tetszés mellett az enekar, majd Keszler Ede szavalta frenetika hatás mellett Pósa Lajos Az aradi vesztélyen című költeményét. A Hajduk hadnagyanak precíz művészi előadása, gondos kiállítás fel-tétlen dicséretet érdemel és szívesen adóznunk elismerésünkkel úgy Szendreynek, mint az összes szereplőknek, akik Arad kultúrájából értékes izelítőt adtak lengyel vendégeinknek, akik teljes számmal vettek részt a diszeloadás-son. A szereplők mindegyike a legjobbatprodukálta. B. Szabó Boronayja férfias alakítás és énekművészetének minden előnyét ragog-tatta mai szerepében. A közönség viharostet-szése honorálta B. Szabót. Dióssy Nusi na-gyon bájos volt a kadét szerepében és asi-kerből nagy rész illeti meg úgy játékaért, mint énekéért. Kitiűnően volt disponálva Wlasák Vilma. Rontay Boriska pajzán kedvvel, a kö-zönséget gyakran megkacaglatva adta Barla-rinát. A humorról Leóvey és Polgár gondos-kodtak, minden jelenésükkel harsogó kacagist-váltva ki a közönségből. A zene és énekkar is kifogástalanul működött.

Ismételten felszólalunk az izléstelen rek-lámfüggöny ellen. Keszler az únnpi költa-ményt a lebecsült reklámfüggöny előtt sza-vaiva úgy nézett ki, mint egy jól sikerült szabó reklám. Izléstelen és hatást rontó az a függöny; ha már ki nem dobhatják, legalább húzzák fel mikor únnpi költeményeket adnak elő. H. G.

* A Vig özeveg délután. Lehár Ferenc dia-dalmas operettje, a Vig özeveg, vasárnap dé-lután kerül színre mérsékelt helyárok mellett. A főszerepeket Dióssy Nusi és B. Szabó Jó-zsef játsszák.

* Premiérek, repriz. A jövő héten érdekes premiér lesz a színházban. Hauptmann Ger-hard híres színműve, a Bunda kerül bemuta-tóra, amely a budapesti Nemzeti Színházban nagysikert aratott. Az operett személyzet nagy am-bícióval készül Fall Leó bájos muzsikájú ope-rettjének, az Elvált asszonynak premierjére és Verő György híres operettjének, a Szultánnak reprizére.

* Hogy készül a mozgófénykép? A modern technika egyik csodaszámba menő találmánya, a kinematograf. Nap-nap után gyönyörködünk a mozgófényképekben, anélkül, hogy tudnánk, miként készülnek azok az ötletes felvételek, melyek annyi szórakozást szereznek számunkra. Az Uránia színház mostani műsorán szerepel az a mozgófénykép, mely belepillantást nyújt a mozgófénykép színházak műhelyébe. Látjuk, miként készülnek a megható drámák, a kacag-tató bohózatok, a természet utáni képek. A közönség nagy tetszésével találkozott a tanul-ságos látvány, a mely méltóan sorakozik a műsor többi kiváló attrakciójához. Első rangu látványosság a német császár életéből készült pillanat felvételek, az eszményi szép Várvolgye, továbbá a többi fényes kép, amely egy pernyi időt sem enged az unatkozásra.

Két vonat.

(Ugyanaz éjjel, mikor az október hatodikára érkező lengyel vendégek jöttek Aradra, Aradról elszállították az ujonc huszárokat Grodekbe. Ha nem is így esett, így történhetett volna.)

Az októberi éjjel hidegén
Gőzösön utazott egy raj legény.
Ujonc-palánták, egynapos huszárok,
Az otthon-földről idegenbe járók,
Hazájuk a rozstermő Marosmente
S elviszik őket
Galiciába, hármass regimentbe.

Az októberi hűvös hajnalon
Más gőzös szembe jött, más vonalon.
Aradra megy köves Galiciából,
Lengyel rokont nem tart vissza a távol
S mennek csoportba, bucsuhelyre járón
A magyar földre,
Hol vértanu lett az a tizenhárom.

Ez a vonat jött, amaz meg futott,
Utasa egymásról nem is tudott.
S van mégis valami furesége ennek.
A rab földről szabad hazába jönnek
S a szabadságért bús ünnepet csapnak, —
És amazoknak
Oda kell menni, katonának, — rabnak.

Robotos.

Tébolydába zárt urinő.

Szabadulás — öt év után.

Távirati tudósítás.

Arad, október 6.

A szabadkai kórházat ma délelőtt egy sápadt arcú, bekötött fejű asszony hagyta el. A kórház portása megilletődve nézett utána, amikor egyszerű szürke ruhájában kiment az utcára s nyugodtan, a megindultság minden jele nélkül felült a bérkocsira. Ez az asszony Molezer Károlyné, egy dúsgazdag szabadkai építési vállalkozónak törvényes felesége s amikor ma becsukódott mögötte a kórház vaskapuja, egy nagy tragédia zárult le, amelynek ez a sápadt, fekete kendős asszony a hőse.

Molezer Károlyné a legnagyobb martíromságot szenvedte el. Öt esztendeig volt ép észszel a tébolyda lakója.

Régóta suttogják már a városban, hogy Molezer Károlynét az ura csukatta be a tébolydába, az ura akaratából tartják ott, anélkül, hogy az asszonynak olyan baja volna, ami szükségessé tenné azt, hogy tébolydába csukják.

A rokonok akciója végre ma szabadsághoz juttatta a szerencsétlen urinőt, aki egy hírlapírónak ezeket mondta szenvedéseiről:

— Csakhogy már megszabadultam erről a rettenetes helyről. Most már minden jó lesz. Borzasztó napokat éltem át. A férfiak és nők tüvöltését kellett végighallgatnom. Nappal verekedtek örök és betegek. Egy-egy elmebajos nekirohant a kegyes nővérnek és letépte fátyolát. Éjjel arra riadtam, hogy félvad emberek sikoltanak, jajgatnak. Csak az isten óvott, hogy ki nem tört rajtam a szivbaj.

— Önnel rosszul bántak odabent?

— Nem panaszkodhatom. Az ápolók sajnáltak és finomak és udvariasak voltak velem szemben. Majd egyszer megírom a tébolydában szerzett tapasztalataimat.

— Mennyi ideig volt ön a tébolydában?

— 1904. február 9-én csukatott be az uram, hogy zavartalanul élhessen együtt a

métréssével. Azóta odabent őriznek. Hála az ügyvéd urnak, meg az igazságos újságoknak, kiszabadultam végre-valahára.

A kocsit a Wesselényi-utcán hajtott végig. Molezerné megkérdezte: melyik az uram háza? Megmutatták neki Molezer Károly ujonnan renovált szép házát.

— Ez is az én pénzemen épült — mondotta.

A kapuban éppen két kis gyerek állott. Várta a kapunyitást. Két szépen öltöztetett, gyönyörű szőke fiú. Iskolából jöttek haza.

— Ezek az uram gyermekei — mondotta Molezerné. A másik asszonyától valók. Ugyan mit csinálhatnak az én gyerekeim?

A leolvadt lengyelek.

A nagy ünnep apró eseményei.

Napok óta felfordult a világ a városházán. A lengyel küldöttség érkezése vetette előre az úgynevezett árnyékot, amint ezt nagyobb eseményeknél megszokták jegyezni a hű krónikások. Az árnyék alatt értendők a következők:

1. A polgármester legalább ötször sürgönyözött, háromszor telefonált és kétszer irt ekszpressz levelet Lembergbe, Budapestre és mindenüvé, ahol csak egy jottányit is tudtak a lengyel kirándulásról.

2. Lőcs Rezső a magyar történelemnek ama fejezeteit kutatta fel, amelyekben vonatkozásokat sejtett a lengyel-magyar barátságra.

3. A rendezők a lengyel művelt társalgót bujták, hogy a tüzes szemű lengyel asszonyoknak valami szépet mondhassanak ropogós anyanyelvükön.

4. A polgármester Jánosa az már egyszerűen azzal fogadta a gazdája iránt érdeklődőket:

— A polgárnagy ur? Ne pozvolim!

Hogyne, mikor Miklóssy Ferdinánd, a Turul szövetség alelnöke azt írta, hogy százötven lengyel érkezik Aradra, a gyászünnepélyre.

Az első idegenforgalmi invázióknak készült ez. A polgármester kiadta a rendeletet, hogy ki kell nyitni a vámserompókat és a lengyel bevándorlás elől minden akadály elgördítendő.

És a tanács nagy pecsétes írást küldött a lengbergi polgármesternek, örömet fejezve ki a százötven testvér érkezete felett.

„Testvéri szeretettel öleljük keblünkre lengyel testvéreinket és kérjük mind a százötvennek a nevét és állását velünk tudatni, hogy megfelelő ellátásról gondoskodhassunk.”

Igy szólt a meghívó.

Nem jött rá felelet. Azaz, hogy jött. A lengyel polgármester azt írta, hogy köszöni a meghívást. Se százötvenről, se többről, se kevesebbről szó sem esett a levélben.

Lőcs Rezső erre már csak az ujabbkori lengyel-magyar összeköttetések iránt érdeklődött. A polgármester irt, sürgönyözött, telefonált. Miklóssy Ferdinándnak, Stámirovsky Tadeusznak és a többi főrendezőnek:

„A százhusz lengyel testvér érkezését tessék pontosan tudatni. Kérek névsort és kimerítő választ.”

Válasz jött:

„A nyolcvan lengyel küldött negyedikén indul Lembergbe. Jó lenne, ha a város nemcsak ebédet, de reggelit és vacsorát is adna a tiszteletükre. Névsor hétfőn expressz megy.”

Polgármester sürgönyözött hétfőn:

„Minden lesz, de most már elvárom az ötven küldött pontos névsorát. Különben...”

Válasz helyett ma reggel megérkezett huszonnyolc lengyel testvér. Aradon ma az idegek sem kaptak a szállodákban szobát, mert a város valamennyit lefoglalta, sőt még ötven ágyat is kért kölcsön a hadtestparancsnoktól. Ezeket teg-

nap sürgönyileg visszarendelték a legmélyebb köszönet kíséretében.

Lőcs Rezső már csak néhány általános célzást tett arra, hogy a magyar és lengyel nemzet diplomáciai uton érintkezett egymással.

De azért még ma délben sem tudta senki, hogy kik is azok tulajdonképpen, akik Lengyelországot Aradon képviselik? Ellenben azzal tisztában voltak, hogy valaki, akit nagyon vártak, úgy tett, mint az egyszeri angol nemleges utitársa. Az angol utitársat keresett indiai útjára. Hirdette ezt az újságokban és jelentkezett néhány ezer ember. Már majd beleőrült a jelentkezők fogadásába és elutasításába; ezért elhatározta, ha még valaki jelentkezik az utazásra, azt lelövi. Éjjel egy órakor kopognak az angol ablakán.

— Ember vigyázz, mert lövök, — ordít az éjjeli látogatóra John Spleen.

— Pardon nagyságos ur — mondja a vendég — ne tessék izgulni, csak azt akartam tudtára adni, hogy én nem utazom magával Indiába.

Tegnapelőtt éjjel Varjassy Lajos polgármester álmatlanul hevert nyugvóhelyén és tíz ujján éppen azt számolta, vajjon lesznek-e harmincan a gyászoló lengyelek? Kopogtatnak és a sürgönyhordó kér beocsátást. A lengbergi polgármester a következő táviratot küldötte:

Tartománygyűlésen lévén elfoglalva, legnagyobb sajnálatomra nem utazhatom Aradra. Lélekben ott leszek.

Cincinsky városfőnök.

No de csakhogy itt voltak azok, akik voltak. Dédelgettük, ünnepeltük, tejben-vajban fürösztöttük őket. Sőt Nagy György ma este félnyelkor a színház kapujában a korzó fényes közönségének láttára egy hatalmas csókkal külön megpecsételte a délelőtti ünnepen újra és újra fogadott lengyel barátságot. Meg is éljenezték a parlament népszerű tagját, amint egy szép lengyel asszonynak piros-pozsgás arcára cuppanó csókot nyomott a nyilvánosság előtt és bevezette karonfogva a színházba.

Hálából tette, mert ő nagysága közvetlenül arra kérte a kuruc daliát, hogy ismétlje meg azt a beszédet, melyet délelőtt a vértanúk szobra előtt mondott. Ilyen publikum megérdemli a hála nyilvános nyugtázását. Nagy György elmondotta újra a beszédét és engedélyt kapott a nyilvános csókolózásra.

Ugy látszik a balpárthoz tartozás egyszersmind a nők érdeklődésének ébredését is jelenti.

— Engem ugyan magamért szeretnek a nők, — mondotta Szappanos István bácsi, a balpárt kilenvenkét éves agastyánja, amint ő magát ma több alkalommal nevezte, — de bizonyos, hogy balpártiságunk miatt is érdeklődnek utánunk a hölgyek, — évődött Kludik Gyulával, a szolnoki polgármesterrel, aki egyszerre két lengyel szépségnek kurizált.

A balpártban csupa tüzes magyar van és ezt tudja a hölgyvilág.

Amikor aztán a forrón sütő nap ellen óvandó, Keszler Edéné szívélyes mosolylyal felajánlotta Szappanos Istvánnak a napernyőjét, úgy feszített az öreg ur, hogy a környezetében álló szürke bajszú daliák valóban megirigyelték.

— Vigyázzon nagyságos uram — fordult feléje Varjassy polgármester — önagysága ferje itt áll a háta mögött. Még féltékeny talál lenni.

— Sőt ellenkezőleg — ríposztzott Kecskémét pátriárkája — ilyen szép párra, mint mi vagyunk, áldását fogja adni. Ugy-e nagyságos asszonyom?

— Szervusz Soma öcsém — üdvözölte May bácsit, a 48-as főhadnagyot, aki kézen fogta István bátyját és az idén újra megmutatta neki az emlékdomb északi oldalába elhelyezett, 1876-ból származó első emlékoszlopot, melyet May bácsi

éjjel lopva hozott el a katonai kincstár területéről több bajtársa segítségével.

De nemcsak az idegen képviselők, hanem a helybeli polgárok is barátkoztak a szép lengyel nőkkel. Orosz L. Mátyás buzgón barátkozott lengyel vendégeinkkel. Elkísérte őket a szobor elé, kiment velük a vesztőhelyre, a banketre és a kávéházba. Valakinek szemet szurt a dolog és megkérdezte a vasuti önkaposolót feltalálójától:

— Ugyan Orosz ur, miért barátkozik annyira a lengyelekkel?

— Miért? felelte a többszörös feltaláló. Hát egyszerűen azért, mert én is lengyel vagyok!

— Ön? Ugyan ne tréfáljon!

— De igen. Én Orosz-Lengyel Mátyás vagyok és örülök, hogy feltaláltam rokonaimat.

HIREK.

Mi történjen a vesztőhelylyel?

Barabás Béla terve.

*

Az Aradi Közlöny mai számában ismertettük Barabás Bélának az aradi vesztőhelyről egy fővárosi esti lapban írott, nagy figyelmet érdemlő cikkét. Egyik érdekes részét, amely azzal foglalkozik, hogy mi történjen a vesztőhelylyel a megvásárlás után — itt közöljük:

Akár a kivégzés helyén temetjük el a felásott és megtalált vértanúsontokat, akár nem, — ezt a helyet a nemzet nagy tragédiájához méltóan, művésziessé és nagyszabású keretben kell megörökíteni. A magyar nemzet ezredéves történetének sok szomorú és gyászos eseményei közül egy sincs meghatóbb, mint az aradi tizenhárom vértanú kivégzése s egyetlen egy helyet sem vesz körül a nemzeti kegyelet-érzés oly közvetlen megnyilatkozása, mint ezt a szent helyet, amelynek nemzeti megváltására irányuló gondolat mélyen belemarkolt a honfiak és honleányok lelkületébe. Azért ezt a helyet nemcsak a nemzeti közérzés áhitatos óhajának megfelelőleg, de külsőségeiben is fel kell avatni a nemzeti kegyelet bucsujáró helyévé. *Olyan emléképitkezést, művészi alkotást kell odateremtetni, hogy aki e helyre elzarándokol, annak lelkére örök benyomást gyakoroljon mindaz, amit lát s feledhetetlen érzést támaszszon. Ott emelkedjék a magyar hazaszeretetnek fenséges oltára, amely felett virraszson a vértanú szelleme, amely előtt leborulunk, emlékezünk, imádkozunk, tanulunk, hevülünk! És a példán lelkesülünk!*

Ha tehát a földet már megváltottuk, a felesleges területek eladásával rendelkezésünkre álló pénztömeg ilyen mestéri alkotás létrehozására fordítandó. A kivégzési terület az eseményhez méltóan rendezendő, külsőleg megfelelően átalakítandó s állandóan, napról-napra gondozandó s tizenhárom örökméccsel ellátandó.

Mindezen teendők az én és a tizenhárom bizottság szerény hatáskörét messze túlhaladják. Ehhez már egy országos bizottság széles látókörű tevékenységére lesz szükség, amelynek első sorban hivatása az lenne, hogy az ország összes művészeit, alkotó tehetségeit, zseniális mestereit szólítsa fel pályázatra, egy olyan nagyszabású tervet készítésére, amelylyel az aradi vértanú kivégeztetési helyét, a nemzeti nagy eseményhez méltóan s a kegyeletnek legmegfelelőbbben lehet megörökíteni.

Barabás végül azt mondja, hogy a szükséges 200 ezer koronából még 120 ezer korona hiányzik, amelyet kölcsön útján kell megszerezni.

— Az aradi huszáronkéntesek. A hetedik hadtesthez tartozó huszárezredek önkénteseinek iskolája az idén Aradon lesz. Az önkéntes iskolába a debreceni 7., az aradi 12. és a nyíregyházi 14. huszárezred 22 önkéntese tartozik, akik közül eddig a következők vonultak be: Kalandra Géza, Deseley Andor, Matavovszky Iván, Bojuvoczky-Bartahus Izsák, Danes Bertalan, Herczberg Miksa, Frauttenberg Imre báró, Weisz Károly, ifj. Tisza István gróf, Nadányi Imre, Kolozsváry László, Maszbauer Károly, Gyarmathy István, Lónyay Sándor, Rauchbauer Odón, Szalay Sándor dr.

— A trónörökös gyermekei. Berlinből táviratozzák: A *Berliner Tagblatt* értesülése szerint Ferenc Ferdinánd királyi herceg és felesége, Hohenberg Zsófia hercegnő házasságából született gyermekek semmi körülmények között nem tarthatnak igényt a trónra. Fejedelmi címük sem lesz, hanem csak a Hohenberg hercegi címet fogják viselni.

— Bombarobbanás egy vendéglőben. Krakóból táviratozzák: Tegnap este a Royal vendéglő éttermében egy bomba robbant fel. Az éttermi vendégek között a robbanás nagy pánikot idézett elő, emberéletben azonban nem esett kár és senki sem sérült meg. Két gyanús embert, akik a vendéglő környékén tartózkodtak, letartóztattak.

— A főherceg sofförje. Budapesti tudósítónk írja: Tegnap este hét és nyolc óra között az Erzsébet-hídon egy vadonatúj automobil robbant Budáról Pestre. Ép a hid közepén valami hiba esett a szerkezetben, mire a gépkocsi megállt. Az autoból egy huszártisztú uniformisba öltözött ur lépett ki, tudakolta, hogy mi történt, aztán gummikerekű kocsiba ült és elhajtott.

A gépkocsi ott maradt állva, bántóan vakító fényt lövellve az acetylen-lámpából, úgy hogy nem lehetett látni a hid másik felét. Odaballag a budai hídfőn posztoló rendőr és udvarias hangon szól a sofförnek:

— Csavarja el kérem a lámpákat, hiszen nem látnak tőle a Budára haladó kocsik.

— Ne morogjon! — volt a felelet.

— Kérem, tessék elosavarni, — ismételte a rendőr.

— Fogja be a száját! — ripakodott rá a sofför. Nem látja, kié ez a motor. (S ezzel a kocsit oldalán fényeskedő címerre mutat.)

— Látom, — szól a rendőr.

— Nohát akkor ne obégasson, mert betömöm a száját.

A rendőr leforrázva visszakullog a posztjára. A kocsit letolták a hídfőre, ahol a sofför odaszól a kocsis-vámszedőnek:

— Hallja, vigyázzon erre a kocsira! Ez — József főhercege.

A vámszedő odaáll a kocsis mellé és vigyáz rá. A sofför pedig eltávozott és egy bérkocsival tért vissza, amelyet a gépkocsi elé fogva folytatta útját.

— Halálozás. Laszy Gyula, volt huszárfőhadnagy, az Osztrák-Magyar Bank aradi intézetének tisztviselője tegnap délután 5 órakor egy kolozsvári szanatóriumban meghalt. A harminc éves, korán elhunyt fiatal embert szíves, előzékeny modoráért Arad ur köreiben mindenütt kedvelték. Özvegyén és egy kis gyermekén kívül szülei és testvérei gyászolják. Apja, Laszy József, a temesvári tábla elnöke feleségével ma elutazott Kolozsvárra. A holttestet valószínűleg Temesvárra viszik és ott a családi sírboltban helyezik örök nyugalomra.

— Brioux házassága. Párisból jelentik: Brioux híres francia író, A gyermek és A vörös talár szerzője legújabb szindarabjának, a „Susett”-nek bemutatójánál a Vaudville szin-

házban mindenki arról beszélt, hogy Brioux, aki agglégény, legközelebb meg fog házasodni. Pattien asszony, a híres Pattien divatruház megalapítója és jelenlegi igazgatónöje hódította meg, aki két év óta özvegy. Pattienné feltűnően szép, szellemes és igen gazdag asszony.

— A pápa unokahúgának öngyilkossága. Rómából jelentik: Sartó Anetta, a pápa egyik unokahúga, aki Milanóban él, vallási örvényezésének egyik rohamában borzalmas módon vetett véget életének. Sartó asszony már kora ifjúsága óta vallási örületben szenvedett, víziói voltak, azt képzelte, hogy ha el akarja nyerni a paradicsomot, már itt a földön meg kell tisztítania lelkét. Ez a lelki tisztulás csak tűz által történhet. Egy elzárt szobában folytonos imádkozással töltötte napjait. Mult héten aztán, mikor nem vigyáztak rá, leöntötte ruháját petroleummal és meggyújtotta magát. Mikor berontottak hozzá a szobába, ott állott lángoktól elborítva és ezt kiáltozta: „Megyek a paradicsomba!” Röviddel azután meghalt.

— A vesztőhely javára. A m. kir. államvasutak gépgyára munkásainak irodalmi és önművelődési köre október 10-én, vasárnap d. u. fél 6-kor Budapesten a MÁV. gépgyára újonnan épült munkás-lakótelepének nagytermében hazafias ünnepélyt rendez. Az ünnepélyt Jászai Mari, a Nemzeti Színház művésznője nyitja meg a Szózat elszavalásával s ezt az Acélhang máv. gépgyári munkás dalegyesület a Szózat elénekklésével mintegy kiegészíti. Az ünnepi beszédet a nemzet nagy napjainak jelentőségéről Gaál Mózes író tartja. Kóczé Antal cigány-primás kuruc nótákat játszik zenekarának kísérete mellett. Jászai Mari — Petőfi költségeinek lelkes híve és terjesztője — a legnagyobb magyar dalköltő verseiből szaval. Az Acélhang dalegyesület magyar dalokat ad elő s az ünnepély a Hymnusz elénekklésével ér véget. Belépő-díj nincs. — Műsor ára 30 fillér, amelynek eladásából begyűlt pénzt az aradi vesztőhely megváltására adják.

— A százados ur az adóhivatalban. Igen érdekes eset történt a napokban Buziás-fürdőn. Riemer István huszárszázados polgári ruhában, egy hölgyet kísérve, bement a buziasfürdői adóhivatalba. Beléptekor azonban vagy nem köszönt, vagy nem hallották a köszönést, azontul pedig feltett kalappal tartózkodott a hivatalos helyiségben. Rziha Emil adótárnok ekkor udvariasan figyelmeztette, hogy egy állami hivatalban nem szokás feltett kalappal tartózkodni. A százados nem hederített a felszólításra, hanem délután provokáló szándékkal segédekét küldött az adótárnokhoz, aki azonban hivatkozva arra, hogy mint hivatalfőnök jogosan járt el, a fegyveres elégtételt megtagadta.

— Születések, halálozások. Az aradi anyai könyvi hivatalban október 6-án a következő születéseket, és halálozásokat jelentették be: Született: Soós János ablaktisztítónak Etelka nevű leánya. Meghaltak: Babó Lajos napszámos, Vizi Sándor fiúcsocsemő.

— Eljegyzés. Mándl Kálmán (Grósz József hivatalnok) eljegyezte Róth Jakab batucái kereskedő leányát, Rózsikát.

— Kell Manó cég ajánlja birneves ke-lengyeharisnyáit és ruhadis remekeit. Telefon szám 673.

— Házasulandók figyelmét felhívjuk Bruckner Lipót dus választéku butorraktárára. — Neuman-palota.

— Iparosok a vesztőhelyért. Az aradi ipartestület jegyzői irodájában ma a következők adakoztak: Molnár Antal, Szorgenfeld Károly, ifj. Lefkovits Izidor 1—1, Szántay Lajos 20—, Müller Lajos dr. 10 korona. Összesen 33 korona. Ed-digi gyűjtés 207 korona 26 fillér, az összegyűjtés eredménye 240 korona 26 fillér.

Férfi öltöny szövetek

Double felöltőkre, Téli kabátokra, Mikádóra szövetek.
Tessék érdeklődni a kizárólagos posztógyári raktárban.

2891

— Rablógyilkosság a kisjenői országúton. Ma délután 5 órakor Kisjenő és Szintye között rablógyilkosság történt. Több zarandi ember azt jelentette a kisjenői csendőrségnek, hogy egy feketeruhába öltözött ember, akitől nem tudták megállapítani kicsoda, a szintyei országúton lesből agyonlőtt egy kocsin haladó almaárus mőc embert. A gyilkos kirabolta áldozatát és Kisjenő felé futott. A csendőrség ma este megindította a nyomozást és Kisjenő határában keresik a tettest. A meggyilkoltról eddig közelebbi adatokat nem tud a csendőrség. Annyit megállapítottak, hogy Kisjenő felé haladt, amikor az ismeretlen gyilkos orozva lelőtte. A zsebében volt pénz és értékebb holmikat elrabolta a tettes.

— A püspök és a kátyuba rekedt szekér. Temesvárról jelentik: Csernoch János püspök tegnap a közeli Vadászerdőben sétált Pacha Agost titkárával s utközben egy kátyuba rekedt, fával erősen megrakott szekérrel találkozott. A gazda hiába nógatta fáradt lovacskáit, azok nem bírták a terhet. Már több mint három órát töltött ott a szegény ember és minél jobban iparkodott kivekkelni a sáros utból, a nagy teher annál jobban nyomta a barátságos sárba a kocsikerekeit. Közben két munkás is vetődött arra és segített, de mind hiába, a kocsi csak nem mozdult. Ekkor jött arra a püspök titkárával s mindketten azonnal siettek a gazda segítségére. A püspök is, meg a többiek is megfogták a szekér kerekeit s addig emelték és tolták, míg sikerült azt veszedelmes helyzetéből kiszabadítani. Nagy volt természetesen a gazda öröme, midőn sikerült a szekeret a jó utra kivonszolni. Vigan haladt azután a Vadászerdő felé. Nem is tudta, ki volt az aranykeresztes segítő, midőn megköszönte a segítséget.

— Nagyon szépen köszönöm tiszteletes uram, a segítséget.
A gazda ugyanis vadászerdei református ember volt.

— A tanyai lakosok érdekében. Varjassy Lajos dr., Zima Tibor, Szalay Arnold és Szathmáry Károly törvényhatósági bizottsági tagok ma beadványban arra kérik Arad város tanácsát, rendelje el a Bodrogi-utnak a Gábor-dűlőn keresztül való összekötését a Szentmáty-dűlővel. Ezt azért tartják szükségesnek, mert már fölépült a tanyai iskola és oda csak nagy kerülővel juthat el a tanyai lakosság. A tanyai érdekeltség 1000 koronával hozzájárul a dűlő összekötés megvalósításához.

— Baleset. Leichin János 83 éves 48-as honvéd ma délután a Szabadság-téren kissé bizonytalan léptekkel haladt, amikor a közúti vasút egy kocsija elütötte és a két lábán keresztül mentek a kerekek.

— Kragulyevics Spázó tárgyalása. Budapesti tudósítónk jelenti: Novemberben fogja tárgyalni a budapesti esküdttörvény a rablógyilkossággal vádolt hervát jogász: Kragulyevics Spázó bűnügyét. A tárgyalás iránt már is rendkívül nagy az érdeklődés. Külföldről számosan írtak levelet az irodaigazgatónak, melyben belépő-jegyeket kérnek.

— A zsidótemplomban a csütörtök délelőtti istentiszteleten (sátoros ünnep utolsó napja), mely 9 óra után kezdődik, Vágvolgyi Lajos dr. tart szentbeszédet. Orgonakísérettel mellett Löwy Rózsaika fog énekelni.

— Két óráig a villamos alatt. Budapestről írják: A villamos elgázolások véres krónikájában példa nélkül való az a borzalmas katasztrófa, amely tegnap este történt a Lehel-utcában, közvetlenül a Ferdinánd-híd közelében. A burvasut egyik kocsija elgázolt egy járó-kelőt, akit közel két óra hosszat tartó, nehéz munkával tudtak kiszabadítani a mentők és tüzoltók a gyilkos kerekek közül.

Este 11 órakor értesítették az elgázolásról a mentőket, akik a katasztrófa helyére érve, hiába igyekeztek kiemelni a szörnyű kinok között vergődő embert. Az elgázolás helyétől közel negyven méternyire vonszolta a sineken a kocsi a szerencsétlenség áldozatát, aki a szó legszorosabb értelmében rágombolyodott a tengelyre, a kezei pedig a küllőkbe törtek. A sikertelen mentés láttára gyorsan segítséget kértek a központi tűzörségtől, ahonnan mentő-szerkocsival vonultak ki. Félhízenkettőkor már a mentők és a tüzoltók vállvetve fáradoztak a szerencsétlen ember kiemelésén. A hajmeresztő látványosság-nak időközben több száz bámulója akadt, akik közül számosan kezükre jártak a mentőknek. A kocsi alól mindegyre jobban elhaló nyöszörgés hallatszott, amely csak félkettőkor szűnt meg, amikor a boldogtalan áldozat már halott volt. Időközben, amikor végre a szétroncsolt tetemet kiszabadították, rendőri bizottság is érkezett a katasztrófa helyére s a rendőrfogalmazó megállapította, hogy az áldozat szembe került a villamos kocsival, amely előbb elűtötte, aztán mintegy negyven lépésnyire vonszolta maga alatt. A szerencsétlenül járt ember személyazonosságát nem tudták megállapítani, mert semmiféle írást nem találtak nála. Rubázata arra vall, hogy iparos volt. Életkora huszonöt év lehetett. Zsebében két koronát leltek. A kocsivezető ellen a rendőrség vizsgálatot indított.

— A Gambrinusban ma, csütörtök este katonazene lesz. Belépő-díj nincs.

— Perzsa szőnyegraktáramat a Neuman-palotában Széchenyi-utcai oldalon megnyitottam. Szíves pártfogást kérek. Tisztelettel Schwarcz Zsigmond. 3811

— Felhívjuk olvasóink szíves figyelmét Varga József (Kápolna-utca 6.) régi, jóhírnévűnek örvendő asztalos mesternek lapunkban közölt hirdetésére. 3764

— Felhívjuk az uri hölgyközönség szíves figyelmét Guttman Izidor, Szabadság-tér 15. szám alatt levő divatüzletére, hol nagy raktárt talál vászon, szövet, mosóárak, blouzek és aljakban bámulatos olcsó árak mellett. 3641

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

A kiváló bőr- és ruházati gyártó

SALVATOR

— A helygábjaknál, kőszáraznál, szőnyegnél és huratos bántalmaknál különösen.
Természetes és melegségű savanyúvíz.
Aphatár ártománykerekében vagy a Salva-lápnál.
Salvator-ferris Vállalatnál Budapest, V. Budafokszáraz.

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17. és Pécs.
Honi és angol gyártmányok.
Nagy megtakarítás.

TARKASÁGOK.

(Nehéz ellenállás.) Vasárnap délután az Aradi Atletikai Klub Török Gábor-utcai sporttelepén bajnoki football mérkőzést tartott a Bácska szabadkai Atletikai Klub az aradi Atletikai Klubbal. Az aradi csapat gyakorta fogta heves otrom alá a szabadkai kaput, de a jóképű bácskai gyerekek keményen állották meg helyüket, meghiúsítva minden támadást. A mérkőzés a jelen volt nagy közönség sajnálatára csak eredménytelenül végződött, goalt egyik se rugott a másiknak.

A szabadkai csapat kapusa, amint a játék után a csapat kivonult a játéktérrel, oda szól társainak:

— Hát aztán fiúk mivel kárpótoltok ti engem a mai nap eredményeért?

Mint kérdőjelek meredtek rá társai fáradt tekintetükkel, mert bár méltányolták a kapusnak derék védelmét, a kérdést érthetetlennek találták. Minden további kérdés nélkül folytatta aztán a kapus:

— Hogy ti ellen tudtok állani az aradiak támadásának az még csak hagyján, de én bizony Isten alig tudtam megvédeni már a bácskai kaput, mert ha csak egy kicsit is jobban a szemébe nézek annak a kis leánynak, aki a kapu mögött állva nézte végig a játékot, biztos a vereségünk, hisz semmi egyebet nem mondott az a gyönyörű kis aradi leányka, minthogy arra kért, engedjem be csak egyszer is a labdát a kapuba, ad egy puszit érte.

Fiúk, ha helyén nincs szívem, az aradi csapat egymásután repíti a labdát a bácskai kapuba.

A megvesztegethetetlen kapust társai igyekeztek vigasztalgatni, de az savanyu arccal jelentette ki:

— Ilyen nehezemre sem esett még soha, hogy nem kaptunk legalább — egy goalt.

(Wekerle bora Bécsben.) Mikor Wekerle Sándor a válság dolgában utoljára Bécsben járt, mint rendesen, az újságírók akkor is nyomába szegődtek. Ahová csak fordult a miniszterelnök fogatja, árnyékként követte két-három fiácker. Így jutottak el a Dam-gasséba. Az újságírók meglepetve néztek egymásra:

— Mi a manót keres itt a miniszterelnök? Hiszen itt semmiféle hivatalos személyiség nem lakik? Csak nem ...

Ezt a „csak nem“-et diszkrét mosoly kísérte és arra emlékeztetett, hogy voltak miniszterelnökök, akik ha Bécsben jártak, nemcsak a bécsi kéz bárdolatlan fogását érezték, hanem kicsiny, puha, fehér kacsók emlékét is magukkal hozták Budapestre.

— De Wekerle — füstök tovább — jó családapá, jó férj, ő ilyet nem tesz talán magáért a készfizetések fölvételéért sem! ... De ki tudja! ... A kövér ember néha nagyot ugrik.

A világhírű Riesner-féle
FOLYTON ÉGŐ KÁLYHÁK
kizárólag

2613

SZILÁGYI ÉS TÁRSA
cégnél
Arad, Boros Béni-tér 15. sz. kaphatók.

És lesték, hová tér be a miniszterelnök. Hát egy vendéglőbe nyitott be, ahol nagy reverenciával fogadták. Leültették egy sarokasztalhoz, ahová nemsokára letelepedett maga a vendéglős is, — meg a vendéglősné is, sőt még a vendéglős gyerekei is. És látták, hogy Wekerle élénken beszél és minden szavát erős gesztus kíséri. Mintha valamiről meg akarta volna győzni a vendéglős családját: a felső teste előrehajolt, a szeme villogott, a gusztusai elevenek voltak. Látszott minden mozdulatán, hogy minden áron szeretné a maga vélekedését a vendéglősekre oktrojálni.

Ez valami cselszövés, — sutogta az utcán egy bankos újságíró, — fogadni mernék, hogy most árulja el az önálló bankot.

Ebben a pillanatban a vendéglős mosolyogva a miniszterelnök markába csapott, mire Wekerle nevetve kiáltotta:

— *Gemacht!*

A nagy titok néhány pillanat múlva kipattant. Az a vendéglős méri ki a miniszterelnök borait Bécsben. Éppen aznap adott el neki tíz hordóval, — kissé drágán, (mint ahogy később a vendéglős maga mondta.)

A kis gyermek ELPUSZTUL?

Adjon neki SCOTT-féle csukamájolaj Emulsiót és örömmel fogja tapasztalni, hogy állapota azonnal jobbra fordul, hogy csakhamar fejlődésnek indul és jövedelmé válik.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszered-jegyet — a halászt — kérjük figyelembe venni.

A SCOTT-féle EMULSIÓ

már gyakran visszazólitotta szü-leiknek szeretett gyermeküket a halál kapujától.

A SCOTT-féle EMULSIÓ

a legkiválóbb, úgy tisztaság, vala-mint az emészthetőség és gyors hatás tekintetében. 5741/3

Egy eredeti üveg ára 2 kor. 50 fillér.

Kapható minden gyógyszertárban.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

— **Ló és szarvasmarha díjazás Kiszomborban.** Makóról írják: A szomszédos Kiszomborban sikerült ló-, szarvasmarha- és baromfi-díjazást rendezett a gazdasági egyesület. A község határában diadalkapuk várták a szép számmal érkezett vendégeket. Ott volt többek között Tallián Béla volt földmívelésügyi miniszter, zombori Rónay Ernő nyugalmazott főispán, Gerliczy Ferenc báró, Hervay István csanádi alispán. Kiosztottak 1200 korona díjat, többnyire kiscsúszóknak. Dölnben banket volt, mely után versenyek következtek. A 3 kilométeres vontatóverseny feltétele: 28 métermázsa teher és az első díjat Balla Miklós kiszombori gazda nyerte. Az ügétversenyben Wolf Miklós nagyözi gazda lett győztes. Az ünnepélyt este táncestély zárta be.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

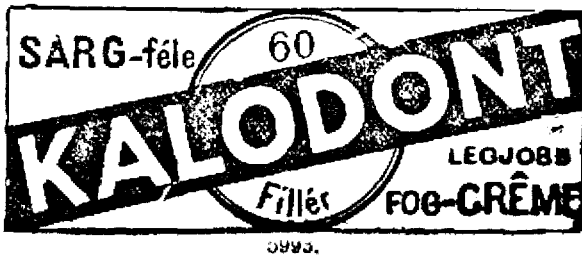
Budapest, október 6.

Amerika 1-el magasabb. Kinálat, vételkedv meglelő. Elkelt: 20 ezer mm. 5 fillérrel magasabb áron. Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli sárlat	2 órai sárlat
Tengeri 1910. májusra	6.89—6.90	6.91—6.92
Buza 1909. októberre	14.12—14.13	14.14—14.15
Buza 1910. áprilisra	13.99—14.	14.03—14.04
Ross 1909. októberre	9.68—9.69	9.68—9.69
Zab 1909. októberre	7.50—7.51	7.55—7.56
Zab 1910. áprilisra	7.63—7.64	7.69—7.70
Ross 1910. áprilisra	10.01—10.02	10.04—10.05

Zárul 5 órakor.

Magyar hitelrészvény	...	762.65
Városi villamos vasúti részvény	...	27.50
Közüti vasút részvény	...	695.50

IDEGENEK ARADON.

— Október 6. —

Fehér Kereszt szálloda. Szappanos István orsz. gyűl. képviselő Kecskemét. — Sümegi László egyetemi hallgató Budapest. — Nagy György dr. orsz. képviselő Budapest. — Steinhardt Mór dr. ügyvéd Arad. — Bámos Jenő állatorvos Budapest. — Schauer Gábor dr. szolgabíró Borosjenő. — Szántó Aladár utazó Budapest. — Elek Gyula utazó Budapest. — Ritterman Károly utazó Budapest. — Haliczki Árpád igazgató Budapest. — Schueller Adolf utazó Budapest. — Dévai Adolf utazó Budapest. — Gavriel Ernő jószágigazgató Gurahonc. — Bruck Mihály utazó Budapest. — Koracs Jakab utazó Miskolc. — Fuchs Jenő utazó Budapest. — Pollák Ferenc kereskedő Kisjenő. — Kádár Fülöp utazó Budapest. — Berger Mór utazó Budapest. — Hegedüs Emil utazó Temesvár. — Solti Odön dr. ügyvéd Budapest. — Kottman József utazó Budapest. — Haiman Lipót utazó Bécs. — Löwber Adolf utazó Budapest. — Réth Mórné kereskedő neje Soborsin.

Központi szálloda. Feingold Miksa utazó Temesvár. — Reinfeld Henrik utazó Budapest. — Nadányi Imre h. önkéntes Nagyvárad. — Kolozsvári László h. önkéntes Nagyvárad. — Ditrői Nándor tanár Kolozsvár. — Havas Dezső utazó Budapest. — Fekete Gyula utazó Budapest. — König Ignác utazó Budapest. — Spitz Emánuel utazó Budapest. — Tisza István gróf önkéntes Arad. — Boskov Izsák utazó Temesvár. — Gerber Henrik ékszerész Brád. — Farkas Sándor utazó Budapest. — Eisler Miksa utazó Budapest. — Löw József utazó Budapest. — Komlós Ede utazó Budapest. — Spitz Dezső fakereskedő Budapest. — Krausz Béla utazó Budapest. — Polnauer Ignác utazó Budapest. — Gyarmati István önkéntes Debrecen. — Mossbauer Károly önkéntes Miskolc.

Pannónia szálloda. Árva Ferenc lelkész Szolnok. — Orfi Rezső hivatalnok Arad. — Szántó Ernő utazó Budapest. — Kralicsk Béla kereskedő Temesvár. — Wertán Ádám magánzó Kurtics. — Kikta György mérnök Budapest. — Halmazsán Irén magánzó Budapest. — Walter Kálmán ellenőr Budapest. — Scherez Ignác kereskedő Petrózsény. — Klein Sándor kereskedő Gurahonc.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1909. évi október hó 7-én:

C) bérlet.

C) bérlet.

Hajduk hadnagya.

Daljáték 3 felvonásban. Írta: Rajna F. Zenéjét szerző: Czobor K.

SZEMÉLYEK:

Blanchefort	Boda Ferenc	Barbarina	Sz. Rontay B.
Balajthy	Delli Lajos	Gaston	Dióssy Nusi
Vivenot	Beregi S.	Scherfenberg	Wlassák V.
Kressenbronn	Ditrői Mór.	Szép Iczig	Leővey Leó.
Boronai Imre	B. Szabó J.	Diego	Várnay Jenő.
Hájas András	Polgár S.	Egy apáca	Benkőné.

Közdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simenyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909. október 7-én, csütörtök:

1. Lehmann ur esküvője. Humoros. — 2. Délbáb. Dráma. — 3. A gyermek alma. Humoros. — 4. Örök hűség. Dráma. — 5. A polgármester balesete. Bolondjáték. — 6. Várvölgy. Természet után. — 7. Pillanatképek a német császár életéből. Természet után. — 8. Hogy készül a mozgókép. Természet után.

Előadások délután 6 órától kezdve.

Október 13., 14. és 15-én:

A jövő háborúja

3 felvonásban. Írta: De Sgardelli Caesar.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

Hölgyközönség

szíves figyelmébe!

Legolcsóbb árak!

Kizárólag elsőrendű gyártmányok

mindennemű

3511

bel- és külföldi pipere különlegességek

és

Háztartási cikkekben.

Arc-cremek
Hölgyporok
Kézfinomítók
Szappanok

Hajfestékek
Hajvizek
Hajporok
Brillantínok

Illatszerek
Illatos porok (Saschet)
Kölni vizek
Szoba illatok

Hajkefék
Hajtűk
Fésűk
Hajgöndörítők

Fogkefék
Fogpaszták
Fogporok
Szájvizek

Körömpaszták
Körömemailok
Köröm vizek
Köröm ollók, reszelők és políroerek

Legfinomabb angol rumok és orosz teák, francia cognac, likőrök és likőreszenciák, valódi hollandi cacao porok, gyermek-tápszerek és húskivonatok.

Szivacsok, szivacsálók és mosdóruhák, parketpaszták és parketviaszok, fényesítő kefék, ruha, fém, cipőtisztító szerek, stb.

Gummiáruk, kötszerek és betegápolási cikkek

Hánu Nestor

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-u. 2.

Városi és megyei telefon 455. szám.

Harisnyakötőde

Andrássy-tér 20.

(Fischer Eliz-palotában) a t. közön-
ség rendelkezésére áll. 3858

Gondos, jó munka!
Gyors kiszolgálás!

Ugyanott tanuló leányok fizetés
— mellett felvétetnek. —

80267—1909.

Hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy a Wei-
tzer János-utcai új leányiskola
földszintjén f. év november 1-től
még bérbeadó 5 bolt helyiségnek
bérleti feltételei a hivatalos órák
alatt Lőcs Rezső gazdasági tanács-
noknál megtudhatók.

Arad, 1909. október 2.

A városi tanács.

602—1909. gsz.

Árverési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazda-
sági széke a fájármos Maroshid-
ből kikerült ócska faanyagoknak
eladása iránt folyó év október hó
II-én d. e. 1/2 órakor árverést tart
a helyszínen.

Bánatpénzül leteendő a kikiál-
tási ár 10%-a készpénzben vagy
elfogadható értékpapírokban.

Az árverésen részt lehet venni
szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan
a szóbeli árverés megkezdése előtt
nyújtandók be s csak akkor vé-
tetnek figyelembe, ha azokhoz a
bánatpénz mellékelve van s ha
az ajánlatot tevő kijelenti, hogy
az árverési feltételeket ismeri és
elfogadja.

A faanyag 8 nap alatt elhor-
dandó.

Az árverési feltételek, a gaz-
dasági tanácsnok urnál az árve-
rést megelőzőleg is megtekint-
hetők.

Arad szab. kir. város gazdasági
székeinek 1909. évi október hó
2-án tartott üléséből.

Gazdasági szék.

Nyomdánkban
egy ügyes

kifutó fiu
felvétetik.

Tanuló felvétetik.

14 éves fiu, ki legalább 2 közép
iskolát végzett,

nyomdánkban
felvétetik.

Reggel 3 órától nyitva.

MEGNYILT

a „**Próféta**“ étterem és söresarnok

Szabadság-tér 11. szám.

(volt Lukács-féle vendéglő.)

Havi abonoma ebéd (3^{tal} étel) és vacsora
18 forint.

Havi étkezés házon kívül is elfogadtatik.
Kitűnő magyar konyha.

Frissen csapolt kőbányai sör, 1 pohár
8 krajcár, 1 korsó 13 krajcár.

Tisztán kezelt HEGYALJAI BOROK.

Szives pártfogást kér

3838

VERHOVAI MIKLÓS,

a „Próféta“ étterem és söresarnok tulajdonosa.

Naponta cigányzene.

Telefon szám 151.

Nagy
könyvkötészet.

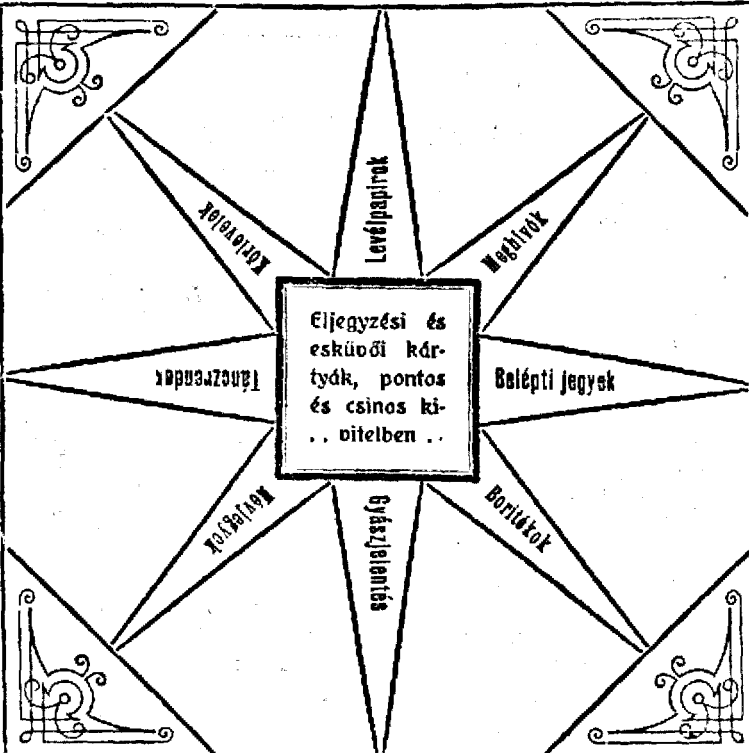
ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
KÖNYVNYOMDÁJA
ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Befü-
tőmőntőde.

Röviden
kifűnden berendezett és
a mai kor igényeinek
teljesen megfelelően fel-
szerelt

NYOMDÁJÁT,

hol mindennemű nyom-
tatási munkák gyorsan,
pontosan és a legmo-
dernebb kivitelben ju-
tányos árban készített-
nek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legelter-
jedtebb vidéki politikai
napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Helyben:

1 évre . . . 24 korona.
1 hónap . . . 2 korona.

Vidéken:

1 évre . . . 28 korona.
1 hónap . . . 2 kor. 40 f.

Szerkesztőség telefon 367.

Kiadóhivatal 161.

APRÓ HIRDETÉSEK.

A kinek

ismeretség híján

házasra, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdaságra, kulcsárra, vinczellőre, kertészre,

kulcsárra, gazdaságra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgára, pénzeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége,

Aki

bérbeadni kíván

birtoke, házat, vadászterületet,

kocsit, lovat, halászatot, telket,

Aki

eladni kíván

butort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,

üzletet, mühelyt, lakást, stb. vagy

Aki

mindezeket vétel vagy bérbevétel céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban értekezni, ha az

ARADI KÖZLÖNY

kis hirdetési

rovatát használja.

Zálogházból

gyémánt és brillians fülbevalók és gyűrűk, aranyláncok, mindenféle ékszereket ezüstműveket kiváltak és veszek. Farkas Streicher Arad, Tökölly-tér 1. 1771

Finom téli faj alma

kilónként 50 és 60 fillérért eladó Berger Gyula gyógyszerész urnál, Arad, Választó-utca. 8851

Magánház

Aulich Lajos-utca 10. sz. azonnal eladó. Értekezhetni Rákóczy-utca 10. Ugyanott 2 háztelek eladó. 3852

Szöllőkarót

7 láb magasat prima tölgyfából szállít waggon számra Branyicska állomásról Vass József fakereskedő Ujarad. 3839

Egy gépirónó

állást keres, a ki Adler Monarch és Ideál gépeken ír. Cim: Demeter-utca 27. 8855

Jóval világlapja

a legelterjedtebb magyar folyóirat, összes kedvezményekkel, bérletben vagy számonként eredeti árban házhoz szállítva megrendelhető: Krausz Paulin könyv- és papirkereskedésében, színház-épület, Ugyan itt az összes bel- és külföldi divatlapok és folyóiratok kaphatók. 100000 kötetes kölcsönkönyvtár. Városi és megyei telefon 511. sz. 3241

Magyar—Német

gyermekgondozónő ajánlkozik 2—4 éves gyermekek mellé. Cim: Kovács urnónél, József főherceg-ut 10. sz. 3856

Eladó házak

Angyal-utca 13. és 27. sz. jól jövedelmező házak eladók. 3814

Kerestetik

expediciónkba egy jó írással bíró leány.

Szőlőcsonmagelő papir,

kosár függőgyekek jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papirkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. sz. Telefon 308. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. 2922

Ügyes

fiatal ur leány, házi kisasszony-nak ajánlkozik helyben vagy vidékre. Cim a kiadóhivatalban. 3658

Eladó

méh, 80 család, jól kezelt kaptáros és kupkásos. Bővebbet Goldis, Berzova. 3829

Ház eladás!

Margit-utca 8., Lehel-utca 14., Ujmikálaka 444., Ujmikálaka 443. új házak előnyös feltétel mellett olcsó ár mellett eladó. Bővebbet Klein József, Radnai-ut 10. 3824

Rövid zongorát

jókarban veszek. Cim a kiadóba. 3464

Szép ház

közel a Szabadság-térhez, nagy árnyas udvarral, kedvező fizetési feltételek mellett eladó. Bővebbet a kiadóhivatal. 3770

Fráter Lóránd

legújabb nótáskönyve 32 oldal terjedelelem. Fráter saját szerzeménye országszerte ismert dala „Tele van a város akácia virággal” két koronáért ismét kapható Ingusz I. és fia könyvkereskedésében. Főüzlet Andrásy-tér 16. Fióközlét Weitzer J-utca. 178

Elsőrendű díszítő

magas fizetéssel, ugyisintén kézhez dolgozó leányok női kalap termembe fölvetetnek. Pavicsics M. női kalap terme Salacz utca 1. szám. 3828

Újdonságok kölcsönzésre:

Werner E: Heimatklang, Schmidt Nikolaus: Dudelsacklieder, Dunker Dóra: Sie soll deine Magd sein, Schubert: Finis Poloniae, Schnitzler Arthur: Die frau des Weisen, Ewers Heinz: Mit meinen Augen, Zobeltitz H.: Die Körbe des Herrn v. Wildenberg Lehnert Josef: Um die Erde, Hervieux Paul: Penits par eux mémes, Gly Elinor: Three weeks, kölcsönzésre kaphatók Kerpel Izso kölcsönkönyvtárában Aradon. 262

Önálló működésre képes

ügyvédjelölt azonnal alkalmazást nyerhet dr. Hauser Mór orosházi ügyvéd irodájában. 3818

Kovaszinon eladó

egy 3. kat. hold teljesen beültetett szőlő. Bővebbet Arad, Révai-utca 2. szám alatt, a tulajdonosnál. 2928

Kerestetik

jó modoru elárusító divatruhához. Cim a kiadóhivatalban. 3833

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli motorokat

kikölesönöz, elad és felszerel 3191

Kalmár József

villanyvilágítás, telefon és villamos csengő berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.

Diamant Jenő

épület- és díszmű-bádogos. 1921

Műhelye és kézs áru raktára: Kazinczy-utca 1. (Polgári flusko-lával szemben.)

17891—1909. kh.

Hirdetmény.

A m. kir. belügyminisztérium 105.858—1909. sz. körrendelete értelmében felhívom mindazokat, kik 1909. szeptember 1. előtt Amerikába utlevelet váltottak, de mindezek ki nem vándoroltak, hogy amennyiben ki szándékoznak vándorolni, utleveleiket a rendőrkapitányi hivatalnál záradékolás végett bemutatassák, mert ellenesetben az ellenőrző rendőrhatalóság által utjokban feltartóztatva és visszautasítva lesznek.

Arad, 1909. október hó 5-én.

Sarlot,
főkapitány

Vidéki üzlet

évi 80.000 korona forgalommal előnyös feltételek mellett átadó. Bővebbet „A. B.” jelíges levelekre melyek ezen lap kiadóhivatalába kéretnek.

3809

Legfinomabb csemege

SZÖLLŐ

postakosarankint 3 korona.

Kapható: 3826

Hámory Gazdaságnál

Arad, Deák Ferenc-utca 3.

Október hó 15-én. Október hó 15-én.

Az első perjámosi

homokmészke téglagyár és mészégető

(Röser Mihály és Társai.) 3848

Aradi fióktelepe az Óvár-téren

folyó hó 15-én nyílik meg!

Megrendelések az Óvár-téri gyártelep irodájában már most elfogadtatnak.